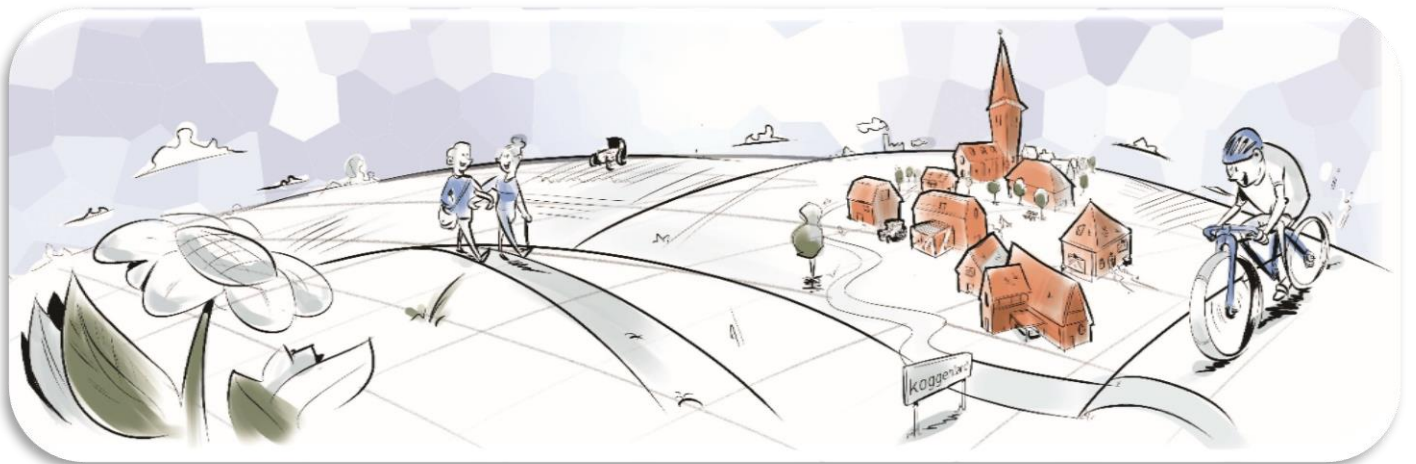

KADERVISIE KOGGENLAND

Kadervisie Koggenland

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
1. 1. Omgevingswet	1
1. 2. Omgevingsvisie	1
1. 3. Kadervisie	1
1. 4. Omgevingsplan Kernen Koggenland	2
2. KOGGENLAND: KERNWAARDEN EN -KWALITEITEN	3
3. BESTAAND BELEID	6
3. 1. Algemeen	6
3. 2. Pact van Westfriesland	7
3. 3. Conclusie	7
4. VERKENNINGEN EN DENKRICHTINGEN	8
4. 1. Inleiding	8
4. 2. Verkenningen	8
4. 3. Denkrichtingen	10
4. 4. Algemeen	17
5. PARTICIPATIE	18
5. 1. Plan van aanpak participatie	18
5. 2. De participatie	18
5. 3. Opbrengsten participatie	20
6. DE VISIE EN UITVOERING	21
6. 1. Wonen	21
6. 2. Economie, recreatie en toerisme	27
6. 3. Duurzaamheid	39
6. 4. Gezondheid	49
6. 5. Samenhang tussen de thema's	51
6. 6. Rol van de gemeente en dienstverlening	52
7. KANSEN EN CONFLICTEN	56
7. 1. Algemeen	56
7. 2. Kansen	56
7. 3. Relatie Omgevingsvisie	60
DEEL II: VOORUITBLIK	61
BIJLAGE 1	DE VERKENNINGEN
BIJLAGE 2	UITKOMSTEN PARTICIPATIE
BIJLAGE 3	DE UITVOERINGSTABELLEN

1. INLEIDING

1. 1. Omgevingswet

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De Wet bundelt regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. Een belangrijk doel van de Wet is het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Met de Wet wordt beoogd dat te bereiken door integrale en betere besluitvorming. De Omgevingswet kent daarvoor zes instrumenten. Voor de gemeente is de Omgevingsvisie daarbinnen het instrument waarin het strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving vast wordt gelegd.

1. 2. Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie zet de gemeente voor de nabije toekomst een integrale koers uit en bepaalt zij haar ambities op het terrein van de fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Basis voor de Omgevingsvisie is het maatschappelijk doel dat in de Omgevingswet is vastgelegd.

Artikel 1.3 (maatschappelijke doelen van de wet)

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu gericht op het in onderlinge samenhang:

- a) bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en
- b) doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften

Een visie begint niet vanuit het niets. Al jarenlang is/wordt visie en beleid ontwikkeld op allerlei niveau dat nu, voor zover het de fysieke leefomgeving raakt, bijeenkomt in de Omgevingsvisie. Vertrekpunt voor deze nieuwe visie is dat bestaande beleid en zijn de kernwaarden en -kwaliteiten van de gemeente Koggenland (zie hoofdstuk 2). Die waarden en kwaliteiten hebben Koggenland gekarakteriseerd tot de wijze waarop de gemeente nu wordt herkend, beleefd en sterk wordt gewaardeerd.

Om daar zuinig op te zijn en het eigen karakter te bewaren, wordt in de Omgevingsvisie op een strategisch niveau helder en duidelijk aangegeven waar de gemeenschap van Koggenland naartoe wil en wat zij wil bereiken. Naast de basis van de kernwaarden en -kwaliteiten is de Omgevingsvisie een vertaling van relevant en actueel bestaand beleid op Rijks-, provinciaal, regionaal en lokaal niveau.

1. 3. Kadervisie

De Omgevingsvisie moet op basis van de Omgevingswet uiterlijk in 2024 gereed zijn. De gemeenteraad heeft op 23 april 2019 besloten om vooruitlopend op de Omgevingsvisie eerst met participatie een Kadervisie te maken voor thema's die de komende tijd om uitvoering vragen. Het doel van de Kadervisie is voor enkele thema's een eerste stap te maken naar de volledige Omgevingsvisie, gekoppeld aan een uitvoeringsparagraaf.

In deze Kadervisie is op de thema's Wonen, Gezondheid, Duurzaamheid, Economie en Recreatie en Toerisme een visie ontwikkeld en zijn beleidsmatige keuzes meegenomen. Samen met de gemeenteraad zijn daarvoor verkenningen en een aantal mogelijke denkrichtingen geformuleerd. De inhoud van de verkenningen en de denkrichtingen zijn meegenomen in het participatietraject. Van daaruit zijn per thema keuzes gemaakt en richtingen bepaald, die vervolgens naast elkaar zijn gelegd met enkele voorbeelden om te kijken waar kansen liggen en waar keuzes met elkaar in conflict komen. Dit heeft de basis gevormd voor de inhoud van deze Kadervisie.

De Kadervisie is de komende jaren het richtinggevend en inspirerend instrument voor te maken afwegingen en keuzes voor initiatieven die vallen binnen de reikwijdte van de Kadervisie, aangevuld met het nog bestaande beleid voor de onderwerpen waarover de Kadervisie zich nog niet uitspreekt. De Kadervisie is, voor de komende jaren, voorts ook basis voor uitvoering van activiteiten die voortvloeien uit de thema's. De Kadervisie gaat mettertijd op in de Omgevingsvisie.

1. 4. Omgevingsplan Kernen Koggenland

Voor de kernen in Koggenland wordt een Omgevingsplan opgesteld. Dit Omgevingsplan vervangt onder andere de huidige bestemmingsplannen. In het plan worden voorts de verordeningeregels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving meegenomen, de welstandsregels en ook de rijksregels die naar de gemeente zijn overgeheveld.

Het proces voor het Omgevingsplan Kernen loopt zoveel mogelijk gelijk op met de Kadervisie en de daaropvolgende doorwerking naar een volledige Omgevingsvisie. In het participatieproces, maar ook in het totstandkomingsproces en de discussies die met de gemeenteraad zijn gevoerd, loopt het één telkens nauw over in het ander. Vandaar dat het Omgevingsplan in deze inleiding even kort wordt aangehaald. Daar waar in de rest van deze Kadervisie wordt gesproken over het Omgevingsplan, wordt het uiteindelijke gemeentebrede Omgevingsplan bedoeld.

2. KOGGENLAND: KERNWAARDEN EN -KWALITEITEN

Over de kernwaarden en -kwaliteiten van Koggenland is in de afgelopen decennia veel gezegd en geschreven. Kort wordt hier een aantal belangrijke waarden en kwaliteiten genoemd, zonder de bedoeling volledig en uitputtend te zijn. Aan de uiteindelijke Omgevingsvisie zal een gedetailleerdere gebieds- en themagerichte beschrijving worden toegevoegd. Voor deze Kadervisie is een dergelijk uitvoerige beschrijving niet nodig, en gezien de thematische invulling ook niet haalbaar. Wel is het goed te constateren dat vanuit de participatie en eerder gevoerde dorpsgesprekken een goed beeld is ontstaan van de kernwaarden en -kwaliteiten die Koggenland rijk is.

Koggenland ligt in een regio die een aantrekkelijk woon-, leef- en vestigingsklimaat biedt, die toekomstbestendig is en sterke landelijke kernwaarden en -kwaliteiten heeft. De gemeente zelf bestaat uit 14 kernen in een open, landelijk gebied met historisch gegroeide dorpslinten die zich daartussen uitstrekken. De kernen binnen de gemeente Koggenland hebben elk een eigen identiteit. Deze identiteit wordt gevormd door verschillende factoren, zoals de ligging, schaalgrootte en de aanwezige voorzieningen, maar ook de bewoners zelf.

De woordenwolk hieronder geeft een overzicht van veel genoemde kenmerken van Koggenland als geheel. Deze woorden zijn een verzameling van hetgeen is opgehaald tijdens dorpsgesprekken, bijeenkomsten en werksessies met gemeenteambtenaren en het gemeentebestuur. De meest genoemde termen zijn het grootst afgebeeld.

Kenmerkend voor Koggenland als geheel, is de groene, landelijke omgeving met een rustige, dorps- en agrarische identiteit. Koggenland wordt ervaren en gezien als een authentieke groene enclave, gelegen tussen de twee grote stedelijke gebieden van Hoorn en Heerhugowaard. Voor de kernen geldt dat er een sterk verenigingsleven is dat kan rekenen op vele vrijwilligers. Er is een sterk gevoel van saamhorigheid en sociale cohesie. Behalve de waarden van het groen en water en de mogelijkheden om te wandelen en fietsen, worden voor de meeste kernen ook de rust, ruimte en kindvriendelijkheid benadrukt.

Qua bebouwing valt vooral op dat de kernen worden doorsneden door één of meer oude linten. Deze linten tonen de ontstaansgeschiedenis van de kernen en zijn nog altijd goed herkenbaar in het straatbeeld. Daarnaast wordt het bestaande groen in de kernen gewaardeerd en enkele losstaande waardevolle elementen, zoals een kerk of een historisch gebouw. De oude linten worden op veel plekken cultuurhistorisch gevoed met de aanwezigheid van stolpboerderijen. Deze stolpen worden gezien als de iconen van het Noord-Hollands landschap en zijn van grote betekenis voor de binding met en de verhalen over de geschiedenis van het gebied.

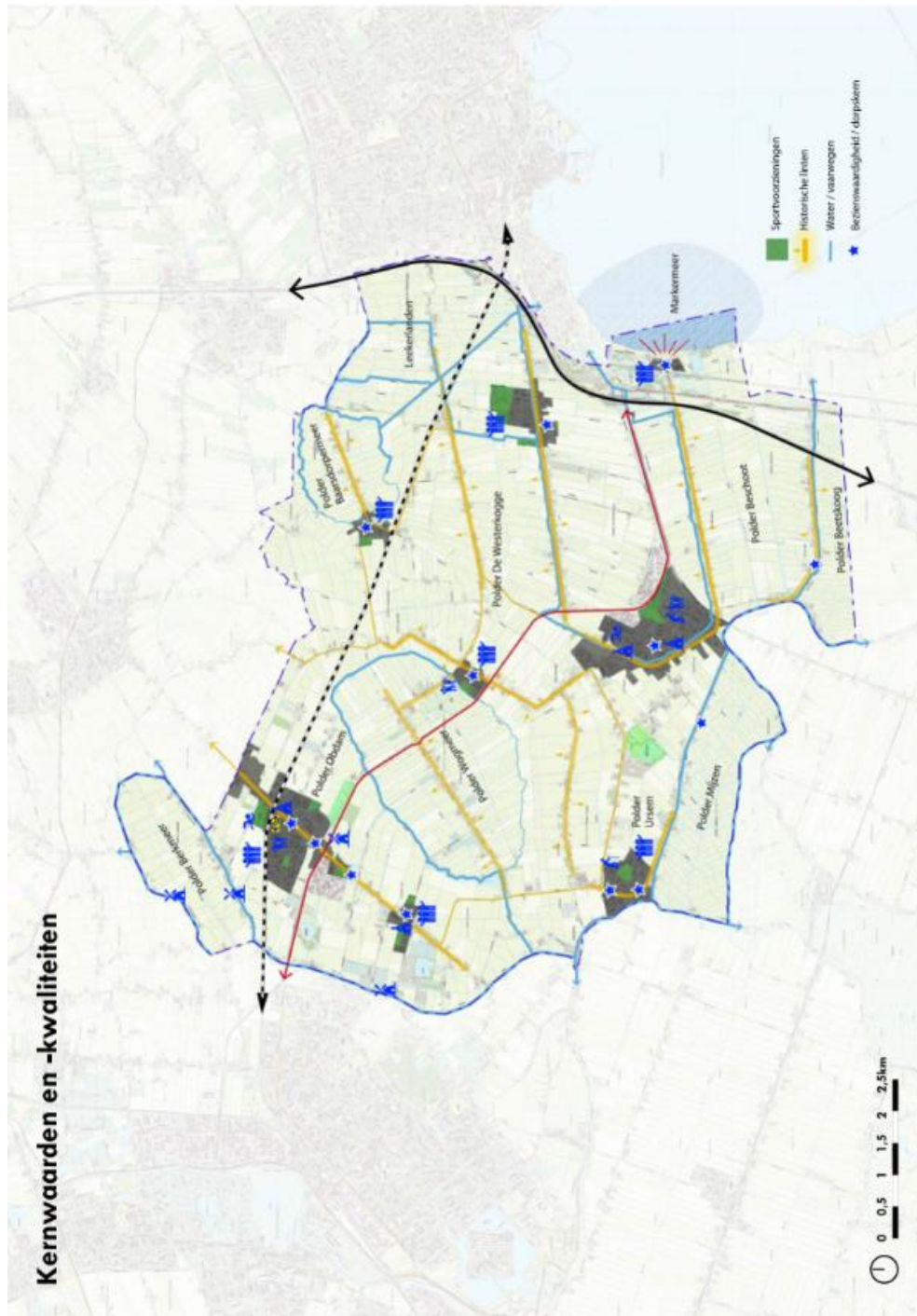
Op de volgende pagina is een plattegrond van Koggenland opgenomen met daarin een grafische weergave van de genoemde kernwaarden en -kwaliteiten. Wat in deze kaart gelijk opvalt, is de veelheid aan oude linten die de gehele gemeente doorkruist. De waarden zoals kindvriendelijkheid, ouderenvoorzieningen en saamhorigheid worden op deze kaart door de blauwe figuurtjes uitgebeeld.

Koggenland heeft hoogwaardige landbouwbedrijven. Met name in de tuinbouw en de veredeling komen enkele bedrijven met internationale allure voor. Daarnaast is er een zodanige samenwerking tussen de landbouwbedrijven dat er in regionale zin sprake is van kringlooplandbouw. De grote diversiteit in landbouwbedrijven, de wisselteelt (vee, bollen, akkerbouw) en de relatieve kleinschaligheid biedt een wezenlijke kans voor een overgang naar een vrijwel volledige kringlooplandbouw in Westfriesland.

In Koggenland zijn daarbij de droogmakerijen een kenmerkende waarde van het landelijke gebied. Kenmerkend voor de droogmakerijen zijn de lage ligging en de onregelmatige randen die zijn ontstaan door afkalving van het voormalige meer. Rond de polders ligt een kleine dijk of kade en een ringsloot. De polders zijn rationeel verkaveld in slagen, vanuit een zuidwest – noordoost gerichte ontginningsas. De droogmakerijen zijn als gave landschappelijke elementen van cultuurhistorische waarde.

De landbouw vindt plaats in een landelijk gebied met grote diversiteit en belangrijke waarden. Daarbij valt vooral de openheid op, die de dorpen individueel in het landschap kenschetsen. Delen van het gebied zijn grootschalig ingericht voor optimale landbouw, andere delen zijn vanwege de fysieke omstandigheden vooral in gebruik voor veeteeltbedrijven, zoals de kenmerkende en cultuurhistorisch belangrijke droogmakerijen (ook ingericht met akkerbouw en glastuinbouw) en de lager gelegen polders in het zuiden van de gemeente, die vaak ook door fraaie waterlopen worden doorsneden. Op die plekken liggen nog belangrijke weidevogelleefgebieden, die een kenmerkende natuurlijke waarde zijn voor een open agrarisch landschap.

Het huidige kwaliteitsniveau van de gemeente wordt door de bewoners en gebruikers hoog gewaardeerd. Dat neigt in eerste aanleg tot een inrichting van beleid en regels gericht op het behoud van de waarden en kwaliteiten die er zijn en die vele mensen positieve leefomstandigheden bieden. De vraag is of dat ook realistisch is, gezien de veranderingen die er op de gemeente af komen. In deze Kadervisie wordt dat vooreerst afgetast en bekeken ten aanzien van de daarin betrokken thema's.

3. BESTAAND BELEID

3. 1. Algemeen

De Kadervisie start niet vanuit het niets. De gemeente maakt al sinds mensenheugenis deel uit van de samenleving. Het beleid en het instrumentarium bewegen daarin mee en worden voortdurend aan veranderingen en ontwikkelingen aangepast. Daarmee is er ook een voortdurende communicatie tussen de gemeente en de gemeenschap. Beleid en instrumentarium komen al langere tijd participatief tot stand.

Recent bestaand, sectoraal beleid, dat vanuit die kennis en betrokkenheid is opgesteld, blijft de basis voor de Kadervisie. Dit beleid is als zodanig uitgewerkt in de thematische verkenningen (zie hoofdstuk 4), die ten behoeve van de participatie en de inhoudelijke discussies op weg naar de Kadervisie zijn opgesteld. Daarbij gaat het niet alleen om gemeentelijk beleid, maar ook om Rijks-, provinciaal en regionaal beleid en beleid van het hoogheemraadschap. Voor de leesbaarheid en het voorkomen van herhaling, zijn de verkenningen als bijlage aan de Kadervisie toegevoegd. Daarmee maakt het bestaand beleid in samenhang met de verwachte ontwikkelingen onderdeel uit van deze Kadervisie. De Kadervisie borduurt daarmee voort op dit bestaande beleid en de ontwikkelingen die per thema zijn herkend.

De Omgevingsvisie (en deels geldt dat ook voor de Kadervisie) omvat evenwel meer. In de eerste plaats omdat de Omgevingsvisie een instrument is dat in nauwe samenhang moet functioneren met het instrument Omgevingsplan. Daarmee heeft de Kadervisie een juridische betekenis en vormt het de beleidsbasis voor nieuwe ontwikkelingen en ingrepen in de fysieke leefomgeving.

In de tweede plaats moet de Omgevingsvisie zich uitspreken over de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving omvat aspecten zoals cultureel erfgoed, water, bodem, natuur, lucht, landschappen, en dergelijke. De reikwijdte van de inhoud van de Kadervisie is daarmee anders dan voor wat betreft alle sectorale beleidsvisies. In veel gevallen zal de Kadervisie daarmee verder gaan dan het bestaand beleid of dat in ieder geval op een andere manier samenbrengen.

In de derde plaats moet de Omgevingsvisie zich conformeren aan het maatschappelijk doel dat in de Omgevingswet is gesteld en dat de basis vormt voor de te ontwikkelen instrumenten, zoals de Omgevingsvisie, Programma's en het Omgevingsplan. Iedere ambitie en keuze, maar ook iedere afweging moet steeds genomen worden vanuit het licht van dit doel.

In de vierde plaats wil de Omgevingsvisie ook een beeld van de toekomst geven. Daarbij moet gedacht worden aan de gevolgen die mogelijke (landelijke/wereldwijde) ontwikkelingen en trends, die niet aan Koggenland voorbij zullen gaan, kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Gedacht wordt daarbij aan klimaatverandering, circulaire bedrijvigheid/-landbouw, vergrijzing, aandacht voor biodiversiteit, lokale voedselproductie, en dergelijke. Dat zijn elementen die wellicht in bestaand beleid nog niet of onvoldoende aan de orde zijn gesteld.

Tot slot wil de Omgevingsvisie de integraliteit van dit alles in beeld brengen en kijken waar zaken elkaar kunnen versterken om ambities waar te maken. Ook moet het integraliteit in beeld brengen waar zaken met elkaar in conflict komen om daarvoor oplossingen te vinden en denkrichtingen te bepalen.

3. 2. Pact van Westfriesland

Uit de hoeveelheid bestaand beleid is één beleidsstuk van belang om uit te lichten, namelijk het Pact van Westfriesland. Dit Pact sluit qua inhoud nauw aan bij de inhoud van deze Kadervisie.

Koggenland is qua omvang een bescheiden gemeente. Kansen en bedreigingen kan de gemeente niet alleen oppakken. Daarenboven kan de gemeente niet uit haar omgeving worden gelicht en geheel los van de regio haar beleid voeren. Veel ontwikkelingen beperken zich niet tot de gemeentegrenzen. Vandaar dat al geruime tijd sprake is van een samenwerking in de regio Westfriesland. Voor de gemeente is het belangrijk om haar kernwaarden en kernkwaliteiten in te zetten en te behoeden in het grotere verband van de regio, zowel binnen Westfriesland, als provinciaal en de regio Noord-Holland Noord.

De zeven West-Friese gemeenten (Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec) hebben samen in 2013 hun gezamenlijke ambities vastgelegd. Dit brengt focus in de samenwerking, de gezamenlijke ambitie en de manier waarop de gemeenten dat willen bereiken. Een aantal reeds lopende projecten zijn zo belangrijk voor de aantrekkelijkheid van de regio, dat deze projecten in ieder geval een plek krijgen in de uitvoeringsagenda. Het Pact bevat ten slotte procesafspraken over de wijze van samenwerking.

In 2018 is op basis van een evaluatieonderzoek vastgesteld dat de samenwerking binnen het Pact voortgezet moet worden met meer focus op de opgaven, ambities en bijbehorend uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma wordt naar verwachting in juni 2020 vastgesteld.

Koggenland wil zich binnen die regionale ambities en binnen het samenspel van de zeven gemeenten, alsmede met inachtneming van de eigen kernwaarden en -kwaliteiten, vooral inzetten op promotie van de regio, ontwikkeling van onderwijs en de arbeidsmarkt, ondersteuning van het bedrijfsleven (met name het MKB, bouw en agrarische sector). Daarnaast wil Koggenland zich focussen op het wonen, duurzaamheid en sociale voorzieningen.

3. 3. Conclusie

Kortom, het bestaand beleid is in de verkenningen beschreven en als zodanig maakt het deel uit van de bijlagen bij deze Kadervisie. In de verkenningen is eveneens een relatie met het Pact gelegd. Het bestaand beleid in samenhang met de in hoofdstuk 2 benoemde kernwaarden en kernkwaliteiten is daarmee het vertrekpunt. Daarbij zijn nieuwe elementen, zoals hiervoor beschreven, in acht genomen die het bestaand beleid moeten transformeren naar een integraal, nieuw beleid dat past binnen het maatschappelijk doel van de Omgevingswet.

4. VERKENNINGEN EN DENKRICHTINGEN

4. 1. Inleiding

In het collegeprogramma is afgesproken om een visie en een uitvoeringsprogramma te ontwikkelen rond de thema's wonen, duurzaamheid, economie en recreatie en toerisme. Om een eerste stap richting de Omgevingsvisie te maken, is er voor gekozen om voor die thema's verkenningen te maken. Deze verkenningen dienen als een tussenstap naar de Kadervisie ten behoeve van de participatie en het meenemen van de raad in de discussies. Daar is vanuit het sociaal domein gezondheid aan toegevoegd. De thema's vragen vervolgens om ambitie en keuzes.

Die keuzes zijn van belang voor de verdere inrichting van de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en eventuele Programma's. Ook zijn de keuzes van belang voor de wijze waarop de gemeente haar rol wil vervullen en waar de gemeente mogelijkheden ziet om meer los te laten en de verantwoordelijkheden meer bij de ondernemers en inwoners neer te leggen. Dat laatste betekent niet dat de gemeente zich volledig terugtrekt, maar dat de gemeente een andere rol gaat innemen daar waar het gaat over de inrichting van de fysieke leefomgeving.

4. 2. Verkenningen

De verkenningen zijn bijgevoegd als bijlage bij deze Kadervisie. Deze verkenningen zijn in de inventarisatiefase aan de raad voorgelegd en met de raad besproken. Op 26 februari 2019 heeft een carrouselavond plaatsgevonden waarbij raadsleden per verkenning mee konden denken. De input daaruit is in de verkenningen verwerkt. Vervolgens zijn op 6 mei 2019 en 24 en 25 juni 2019 informele raadsavonden gehouden, waarbij samen met de raad verder is gesproken over de verkenningen en de daaruit voortvloeiende denkrichtingen (zie paragraaf 4.3.).

Hieronder volgt enkel een korte samenvatting per verkenning, waarin de uitgangspunten en opbouw van de verkenning worden benoemd. Voor een volledig beeld wordt verwezen naar de bijlage.

4.2.1. Wonen

In 2017 is de Regionale Woonvisie met bijbehorend woningbouwprogramma vastgesteld door de gemeenteraad. Het gemeentebestuur heeft in 2018 uitgesproken dat er voor Koggenland behoefte is aan verfijning van deze regionale visie naar de lokale situatie. In de verkenning Wonen wordt de actuele situatie van het woonbestand, trends en relevante ontwikkelingen omschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de grootste opgaven binnen dit thema, namelijk:

- Vitale en krachtige kernen;
- Meer oog voor het klimaat;
- Bijzonder (fijn) wonen in Koggenland (ruimte voor inwoners met bouwplannen en ondersteuning aan minder zelfredzame bewoners).

De verkenning is opgesteld met als uitgangspunt het coalitieakkoord, beschikbare bevolkingsprognoses en statistische gegevens. Dit is aangevuld met een uitgebreid woningbehoefteonderzoek (2018) en de resultaten van dorpsgesprekken, gesprekken met 'DOE-teams', projectmatig onderzoek bij nieuwbouw en gesprekken met lokale makelaars, zorgaanbieders en een projectontwikkelaar.

De verkenning gaat in op het reeds geldende regionale beleid, landelijke regelgeving en trends in de woningmarkt. Vervolgens zijn drie mogelijke ontwikkelrichtingen (scenario's) geformuleerd, deze worden toegelicht in paragraaf 4.3.1.

4.2.2. Duurzaamheid

Een brede verkenning van het thema Duurzaamheid is opgesteld als uitvoering van het collegeprogramma. De opgestelde verkenning belicht de verschillende onderwerpen binnen het begrip "duurzaamheid" en betreft daarbij de landelijke actualiteit daarvan. De in de verkenning belichte thema's zijn:

- Energiebesparing
- Duurzame energieopwekking
- Mobiliteit
- Natuur
- Circulair
- Milieu

Voor elk thema worden de mogelijkheden en ambitieniveaus benoemd en wordt besproken in hoeverre dit actueel is binnen de gemeente Koggenland.

4.2.3. Economie, recreatie en toerisme

Voor het thema "Economie, recreatie en toerisme" geldt dat er gekeken is naar de economische en recreatieve dragers binnen de gemeente. Ook is een overzicht opgenomen en meegewogen van ontwikkelingen die vrijwel zeker van invloed zijn op het (economisch) functioneren van Koggenland. De opgenomen onderwerpen zijn als volgt:

- Het nastreven en bereiken van de nationale klimaatdoelen.
- De transitie naar een circulaire landbouw/economie.
- Het recreatief-toeristisch aantrekkelijker maken van landschap en landelijk gebied ten behoeve van eigen inwoners, bezoekers en nieuwvestigters.
- Het toekomstbestendig maken en vitaal houden van de huidige vier vakantieparken.
- Het (re-)lokaliseren van agribusiness en footloose-bedrijven op de huidige en/of nieuwe (agrarische) bedrijventerreinen.

Deze onderwerpen zijn meegenomen in de verkenning en vervolgens zijn hier scenario's aan gekoppeld bij de beantwoording van de vraag "wat voor gemeente willen we zijn in 2030 en 2040?".

4.2.4. Gezondheid

In de beleidsnota Sociaal Domein 'Vanuit de klei: Dichtbij, inclusief en samen' is de gemeentelijke ambitie neergelegd: iedereen, ook de kwetsbaren nemen 'gewoon' deel aan de samenleving. Daarbij ligt de nadruk op het voorkomen dat mensen beperkingen krijgen en op

het wegnemen van drempels. Deze ambitie geldt onverkort voor de 'Nota lokaal volksgezondheidsbeleid 2018-2021'.

Met een brede blik wordt naar het begrip gezondheid gekeken. Gezond zijn is namelijk meer dan alleen fysiek gezond zijn; het gaat ook (en misschien wel vooral) om mee kunnen doen, welbevinden en kwaliteit van leven. De relatie met andere beleidsterreinen is daarmee groot, zowel op sociaal-maatschappelijk (zorg, welzijn, participatie en opgroeien en opvoeden) als op fysiek-ruimtelijk gebied (leefbaarheid en de fysieke leefomgeving).

4. 3. Denkrichtingen

De verkenningen zijn geanalyseerd en uit elke verkenning zijn drie denkrichtingen geformuleerd. Die denkrichtingen bevatten in hoofdzaak een lage, een gematigde en een hoge ambitie. Dat betekent niet dat er maar drie denkrichtingen zijn, maar voor de discussie is het goed om de uitersten in beeld te brengen en de denkrichtingen niet te gecompliceerd te maken. In die drie denkrichtingen zitten bijvoorbeeld elementen die samen tot een vierde denkrichting kunnen leiden. De denkrichtingen zijn op 24 en 25 juni 2019 tijdens de informele raadsavonden in concept aan de raad voorgelegd met de vraag in hoeverre de raad met de denkrichtingen in kon stemmen. Met de uitwerking van die avonden en een plan van aanpak voor de participatie heeft de raad in september 2019 aangegeven dat de denkrichtingen voldoende waren om de participatie mee te starten. De denkrichtingen zijn duidelijk en op punten vrij extreem geformuleerd, zodat ze voor de participatie die vervolgens ten behoeve van deze kadervisie is gestart, uitnodigen tot discussie en de mogelijkheid van keuzes ook helder maken.

Hierna zijn de drie denkrichtingen per verkenning kort beschreven.

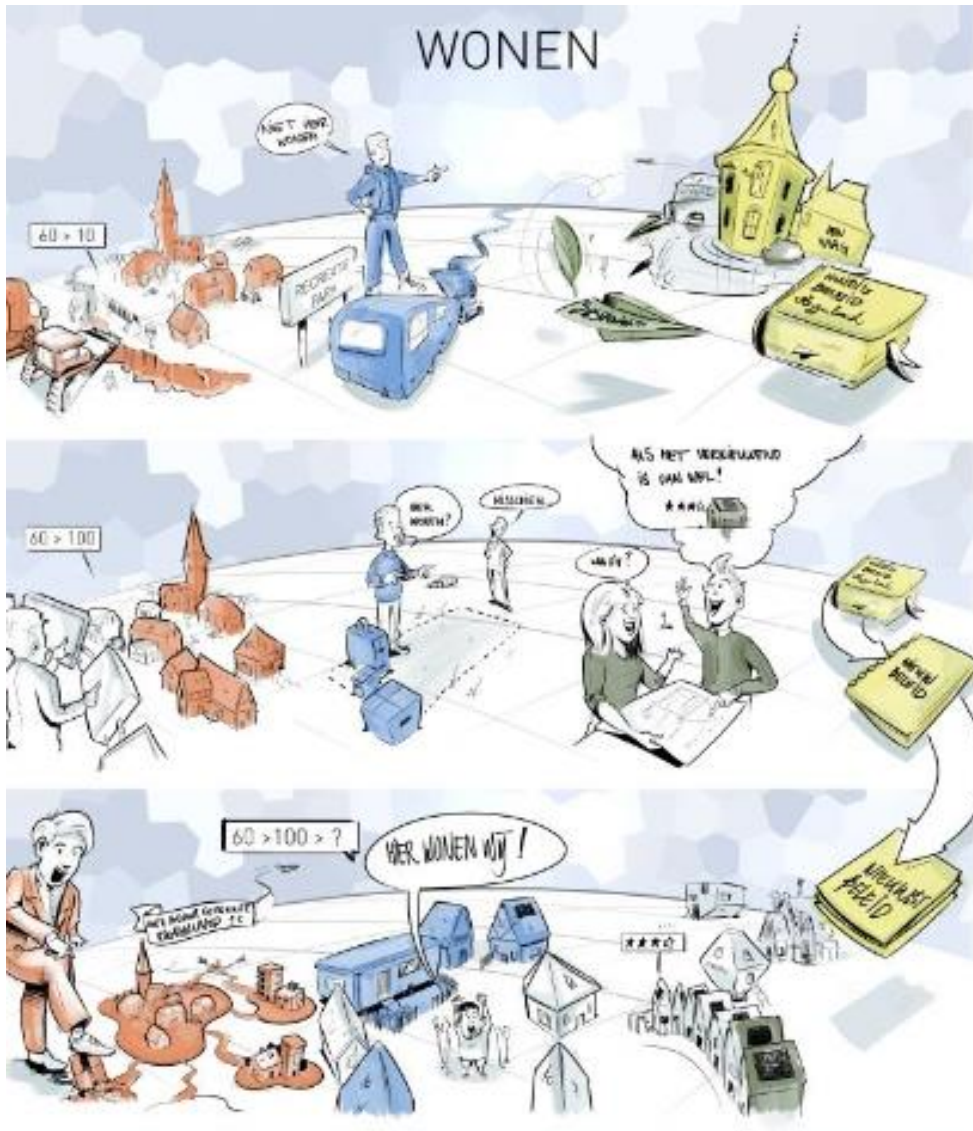
4.3.1. Wonen

Voor wonen gaat het om de volgende denkrichtingen. In iedere denkrichting komt een aantal elementen aan de orde. Het gaat daarbij om het aantal te bouwen woningen, de duurzaamheidseisen met betrekking tot de woningvoorraad, de regeldruk en het wonen op de bestaande recreatieterreinen. Hier een korte weergave.

1. De eerste denkrichting ziet op een landelijk Koggenland. De gemeente houdt zich daarbij aan de minimale kerntaken. Daarbij wordt de woningbouw afgestemd op de natuurlijke groei van de Koggenlandse bevolking met een toename van de woningvoorraad met een maximum van ongeveer 10 woningen per jaar. Voor duurzaamheid doet de gemeente niets extra en volgt zij enkel de wettelijke verplichtingen. Het wonen op de recreatieterreinen blijft verboden. De gemeente blijft sterk regulerend.
2. De tweede denkrichting behelst een actieve gemeente die klaar is voor de toekomst. De gemeente houdt ontwikkelingen in de gaten, anticipeert daarop en durft ook te experimenteren. Er worden 60 tot 110 woningen per jaar gebouwd, waarbij de gemeente actief met het eigen vastgoed aan de slag gaat en inwoners en initiatiefnemers informeert en faciliteert. Dat geldt ook voor het verduurzamen. De gemeente gaat voorts kijken of eenvoudiger regels en ruimer ruimtelijk beleid mogelijk is. Voor de recreatieterreinen betekent dit dat omvorming naar permanent wonen zal worden onderzocht.
3. De derde denkrichting behelst een loslatende gemeente met een eigen koers vooruit. De gemeente komt met ruime regels en nodigt de markt uit om met plannen te komen.

Ook gaat de gemeente zelf plannen ontwikkelen. Er wordt maximale ruimte gegeven voor woningbouw, ook buiten de bestaande kernen. Met de verduurzaming wil de gemeente voorop lopen en daarin ook financieel bijdragen. Met partijen wordt actief gestreefd naar omvorming van de recreatieterreinen naar plekken om te wonen.

4.3.2. Duurzaamheid

Voor duurzaamheid zijn meerdere onderdelen van belang die tot een iets andere inrichting van de denkrichtingen heeft geleid dan voor de andere verkenningen. Binnen de verkenningen worden een zevental afzonderlijke thema's herkend, die alle zeven om een specifieke ambitie en keus vragen. Voor de volledigheid is het volledige overzicht hier weergegeven, daar waar bij de andere verkenningen een korte samenvatting van de denkrichtingen is weergegeven.

	GROEN DORPS	KLAAR VOOR DE TRANSITIE	DUURZAAM KOGGENLAND
Ambitie algemeen	Koggenland zet in op het vergroten van natuurwaarden en toevoegen van diverse natuurgebieden. Dit kan de aantrekkelijkheid voor inwoners en recreanten vergroten. Aantasting van het landschap wordt waar mogelijk vermeden.	Koggenland brengt actief alle opties in beeld voor het opwekken van duurzame energie en besparen in de gebouwen voorraad. Waar mogelijk helpt de gemeente om initiatieven te ontwikkelen en neemt zelf het voortouw daar waar nodig. Voor de komende jaren vergt de transitie alle aandacht.	Koggenland neemt een evenredig aandeel in de transitie-opgave in lijn met partners in de regio. Ruimtelijke kwaliteit en draagvlak is bepalend voor het inbrengen van mogelijkheden. Op andere duurzaamheidsthema's wordt het landelijke beleid gevolgd en worden alle natuurlijke momenten benut om duurzaamheid te bevorderen.
Thema: Energiebesparing	Inwoners en bedrijven worden geïnformeerd en gestimuleerd over isolatie aanpak van woningen. De eigen gebouwen voorraad wordt stapsgewijs op natuurlijke momenten verduurzaamd.	Versnellen van de transitie in de eigen gebouwen voorraad en Woningbedrijf woningen. Extra (subsidie- en financierings)faciliteiten voor inwoners bieden. Stimuleren van initiatieven en delen van goede voorbeelden.	We focussen ons op isolatie aanpak van woningen, en volgen de landelijke doelstellingen. Ontzorgen en/of faciliteren van inwoners en bedrijven.
Thema: Duurzame opwekking	Terughoudend met toestaan van duurzame opwekking op land. Zonne-energie op bedrijfspanden, niet op monumenten en in karakteristieke bebouwing. Blijvend zoeken naar oplossingen met minimale ruimtelijke impact; efficiëntie en realisatiemoment zijn daarbij secundair.	Alle ruimte die Koggenland biedt benutten voor bestemming duurzame energie-opwekking (op land, op gebouwen, in de bodem). Zo groot mogelijke potentie vastleggen en sturen op benutten.	Goed afwegingskader ontwikkelen voor zon op land en voor wind op land. We volgen de landelijke en regionale afspraken mbt omvang en tempo. Ruimtelijke kwaliteit is belangrijk criterium.
Thema: Mobiliteit	geen uitbreiding van provinciale- en rijkswegen areaal. Bevorderen van langzaam verkeerroutes door verfraaiing en fijnmazigheid; ook op het water.	Volop inzetten op transitie naar uitstootvrij rijden: eigen wagenpark versneld elektrificeren; woon-werkverkeer medewerkers e-rijden bevorderen. Verbeteren fietsroutes. Vestiging van e-mobiliteits ondernemers bevorderen.	We kijken breed naar mogelijkheden voor duurzame mobiliteit, volgen de ontwikkelingen in de regio en benutten natuurlijke momenten. Waar mogelijk stimuleren van inwoners en bedrijven in verminderen kilometers en verduurzamen wagenpark.
Thema: Natuur	Stimuleren van natuurontwikkeling in eigen beheer openbare ruimte en bij agrariërs. Vergroten van biodiversiteit, soorten beplanting. Stimuleren van minder verharding in tuinen, waterbuffering in regentonnen en groene daken.	Inpassing van duurzame energie-oplossingen altijd met inachtneming van wettelijke vereisten en provinciale richtlijnen mbt flora- en faunabescherming.	Natuurbeleid richten op water en flora en fauna. Incidenteel proefprojecten en innovaties toepassen en/of initiatief nemen.
Thema: Circulair	Informeren en faciliteren van inwoners en bedrijven om circulaire inkoop te bevorderen en lokale leveranciers meer kans te bieden.	Inkoopbeleid en beheer openbare ruimte: op natuurlijke momenten vervanging door circulaire toepassingen.	Nauw samenwerken in de regio om ontwikkelingen aan te jagen. Circulariteit breed benaderen bij inkoopbeleid, informeren en activeren van bedrijven en inwoners.
Thema: Milieu	Zoveel mogelijk beperken van milieuschade door mest, landbouwbestrijdingsmiddelen, lawaai en fijnstof en horizonvervuiling.	Inpassing van duurzame energie-oplossingen altijd met inachtneming van wettelijke vereisten en provinciale richtlijnen mbt geluidscontouren en overige hinder.	Asbestsanering krijgt volop aandacht, we ontzorgen de inwoners en ondernemers bij de aanpak om hen te helpen aan de landelijke doelstelling te voldoen.
Rol	Terughoudend t.a.v. ontwikkelingen die ruimtelijke impact hebben, ook m.b.t. vestiging bedrijven en woningbouw ontwikkeling/verdichting. Actief t.a.v. initiatieven en beleid op vergroten natuurwaarden.	Nadrukkelijk leidende rol naar inwoners en ondernemers voor draagvlak en faciliteren van de transitie	In hoofdzaak informeren en faciliteren en volgen van de landelijke en regionale afspraken.

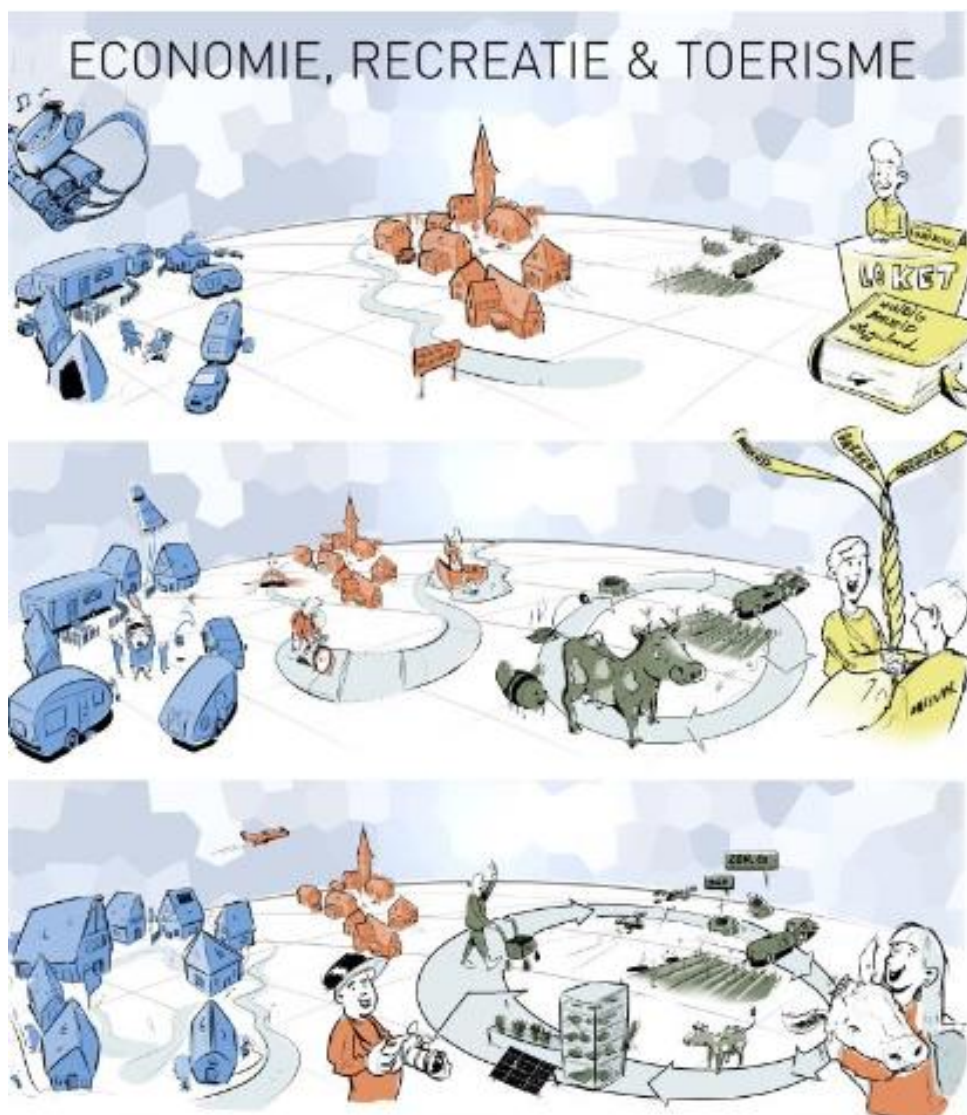

4.3.3. Economie, recreatie en toerisme

Voor economie, recreatie en toerisme luiden de denkrichtingen als volgt.

1. De gemeente gaat door op de huidige voet en reageert op de ontwikkelingen zoals die zich voordoen. Het beleid van de gemeente is 'volgend' en houdt zich aan de minimale kerntaken.
2. De gemeente speelt proactief in op aanstaande ontwikkelingen met betrekking tot de beleidsdoelen van rijk en provincie op de terreinen van circulaire landbouw, energietransitie, biodiversiteit en kleinschalige recreatie en toerisme. Het woon- en vestigingsklimaat wordt beter en sterker. De ruimtelijke kwaliteit van zowel de gebouwde omgeving als van het landelijk gebied krijgen hoge prioriteit. De gemeente monitort de behoefte aan bedrijventerreinen en breidt daartoe de bestaande bedrijventerreinen waar nodig uit. De gemeente stimuleert en faciliteert de verduurzaming van en op de bestaande bedrijventerreinen.

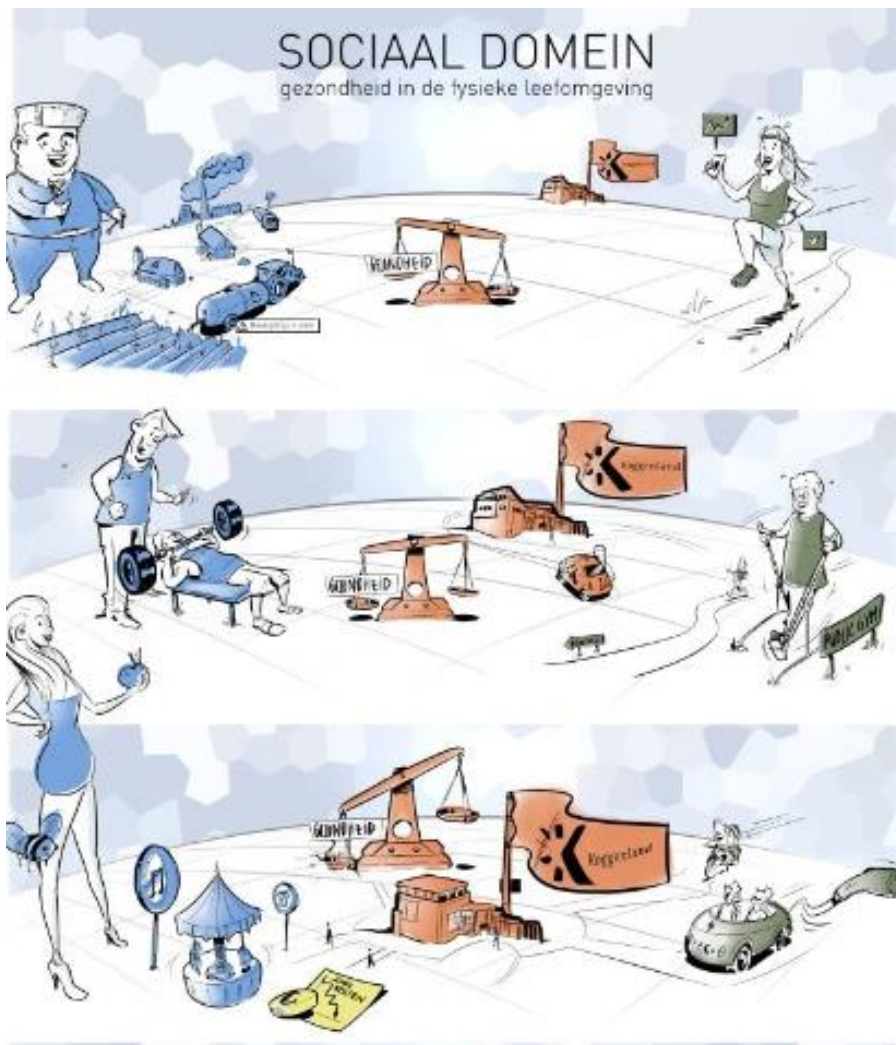
3. De gemeente Koggenland loopt voorop om, meer dan nu, een duurzame gemeente te worden. De transitie naar een circulaire landbouw heeft positieve gevolgen voor de biodiversiteit en voor de aantrekkelijkheid van het landschap. Als duurzame en aantrekkelijke gemeente wordt Koggenland ook aantrekkelijker als woon- en werkplaats en aantrekkelijker voor een dagbezoek of voor een langer verblijf in een energieplus-accommodatie op een van de vier topvakantieparken. Op een nieuw bedrijventerrein voor agribusiness komen niet alleen nieuwe bedrijven maar ook de footloose-onderdelen van bestaande bedrijven in de gemeente. In het landelijk gebied van Koggenland geen verdere 'verdozing' en verplaatsing van bestaande footloose-functies en -gebouwen naar een nieuw bedrijventerrein.

4.3.4. Gezondheid

Voor gezondheid is onderscheid gemaakt tussen de volgende drie denkrichtingen. Het onderscheid zit daarbij vooral in de invulling van de rol van de gemeente.

1. In de eerste denkrichting is de ambitie van de gemeente laag. In die zin dat de gemeente geen extra inspanningen verricht met betrekking tot het thema gezondheid en het huidige peil op niveau houdt. De verantwoordelijkheid voor de keus voor een wel of niet gezonde leefstijl ligt geheel bij de burger zelf. De gemeente volgt voor een minimaal niveau de wettelijke verplichtingen en neemt gezondheid mee in haar afwegingen waar dat moet en eventueel kan.
2. In de tweede denkrichting neemt de gemeente een sterkere verantwoordelijkheid naar zichzelf toe. De gemeente gaat daar waar het kan gezondheid in haar keuzes betrekken. Koggenland zet de (fysieke) omgeving in als een van de instrumenten die bijdraagt aan een gezondere en inclusievere samenleving. Ook gaat de gemeente mensen actief faciliteren en inspireren tot een gezonde leefstijl. Dat is nog vrijblijvend. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij de mensen zelf. Maar duidelijk is dat de gemeente gezondheid belangrijk vindt en dat een gezonde leefstijl gevolgen met zich meebrengt bij de inrichting van de fysieke leefomgeving.
3. In de derde denkrichting is gezondheid een dusdanig belangrijk thema dat de gemeente verplichtende regels gaat stellen en aspecten die slecht zijn voor de gezondheid gaat verbieden. De gemeente neemt hier de volledige verantwoordelijkheid. De ontwikkeling van de fysieke omgeving staat ten dienste van de volksgezondheid en de inclusieve samenleving. Gezondheid wordt een leidend thema.

4. 4. Algemeen

Uitgangspunt voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit is het behoud en het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving in Koggenland. Een kwalitatief goede leefomgeving voor zowel mens als dier.

Die goede leefomgeving kan alleen worden bewerkstelligd als er een goede balans wordt gevonden tussen:

- de gewenste ontwikkelingen (werkgelegenheid, onderwijs, leefbaarheid, bereikbaarheid, etc.),
- landelijke/wereldwijde ontwikkelingen en trends die onvermijdelijk Koggenland niet voorbij zullen gaan (klimaat, vergrijzing, digitalisering, etc.) en
- noodzakelijke ontwikkelingen (energietransitie, landbouw- en voedseltransitie, herstel biodiversiteit, etc.).

Op het moment dat er een disbalans ontstaat zal er altijd iets of iemand achterblijven. Iedereen moet kunnen leven in een leefomgeving die kwaliteit heeft en waar het goed leven is.

Die balans is op een bedrijventerrein anders dan in een woonwijk en ook weer anders in het buitengebied of in een dorp. Een gebiedsgerichte benadering zal in het vervolg verder in eventuele Programma's en in het Omgevingsplan worden uitgewerkt en mogelijk van belang zijn voor specifieke keuzes. In deze Kadervisie zijn de ambities vooreerst vooral gemeentebreed gemaakt.

5. PARTICIPATIE

5. 1. Plan van aanpak participatie

In september 2019 is de gemeenteraad een plan van aanpak voor de participatie ten behoeve van deze kadervisie voorgelegd. In dat plan van aanpak is een Koggenlandse aanpak voorgesteld. Die aanpak ziet op een analyse van hetgeen aan informatie al voorhanden is in combinatie met een meest passende wijze van participatie op het niveau van deze Kadervisie. Daarnaast is dit participatietraject gelijktijdig benut voor het ophalen van input ten aanzien van het Omgevingsplan Kernen Koggenland en een beleidsvisie ten aanzien van het openbaar groen (dat tegelijkertijd wordt opgesteld). De weerslag van de participatie die hierna is opgenomen, is alleen gericht op hetgeen relevant is voor de inhoud van deze Kadervisie.

5. 2. De participatie

Er zijn meerdere methodes toegepast om inwoners, ondernemers en partijen bij het proces te betrekken. Hierna zijn die methodes afzonderlijk kort besproken en is de daadwerkelijke uitvoering daarvan beschreven. De inbreng vanuit de diverse methodes is meegenomen in de in hoofdstuk 6 beschreven ambities en keuzes.

5.2.1. 1 op 1 gesprekken

Er zijn meerdere 1 op 1 gesprekken gevoerd met belangenvertegenwoordigers en ketenpartners. Gedurende het opstellen van de verkenningen zijn eveneens meerdere gesprekken gevoerd binnen de reikwijdte van de verschillende verkenningen.

5.2.2. Digitale enquête

Gedurende de maanden november en december is een digitale enquête uitgezet. In deze enquête waren vragen opgenomen gericht op de vier verkenningen en de daarbij uitgewerkte denkrichtingen, de regels voor de dorpen en de inrichting van de openbare ruimte. Ook is een aantal algemene vragen gesteld en is mensen gevraagd de voor hun mooiste en leukste plek aan te geven. Mensen hebben daar ook een motivatie bij gegeven en/of op plekken verbeterpunten aangegeven. Ruim 2.000 mensen hebben de enquête ingevuld, waarvan er bijna 1.500 daadwerkelijk de volledige vragenlijst hebben beantwoord. De jeugdenquête is door 72 jongeren ingevuld, waarvan 27 jonger dan 11 jaar.

5.2.3. Straatinterviews

Er zijn 33 straatinterviews afgenomen. Tijdens die straatinterviews zijn de algemene vragen uit de enquête aan de mensen gesteld. De interviews hebben plaatsgevonden bij een snacktent, op een sportveld, bij een zwembad en op het perron op een treinstation. De uitkomsten van de straatinterviews zijn vrijwel unaniem vergelijkbaar met de uitkomsten van de enquête.

5.2.4. Bijeenkomsten in de dorpen

In de twee grotere kernen Obdam en De Goorn/Avenhorn, is een inloopbijeenkomst georganiseerd. Op deze bijeenkomsten is met bezoekers gediscussieerd over de verschillende verkenningen, de zin of onzin van regelgeving en de belangrijkste aspecten in de openbare ruimte. De tekeningen die voor de verkenningen zijn gemaakt (zie hoofdstuk 4), zijn daar aan de mensen getoond.

In Zuidermeer is een avond benut om in gesprek te gaan met een bewonersgroep van ca. 10 inwoners. Tijdens dit gesprek is de vraagstelling van de enquête leidraad geweest, maar het gesprek heeft tevens de mogelijkheid geboden om daarover wat meer de diepte in te gaan en daarover van gedachten te wisselen.

5.2.5. Scholen

Er zijn twee lagere scholen, De Caegh en De Kelderswerf, bezocht waar in de hogere klassen gediscussieerd is over de toekomst van Koggenland. Met een tekenaar zijn de uitkomsten daarvan gevisualiseerd. Die tekeningen zijn hieronder weergegeven.

5. 3. Opbrengsten participatie

Er is veel informatie opgehaald uit de participatie. Het voert te ver om hier een gedetailleerde weergave te geven van de opbrengsten. De opbrengst en de resultaten van de enquête zijn op 10 februari 2020 gepresenteerd aan de gemeenteraad, gedeeld met de respondenten die hebben aangegeven dat te wensen en vervolgens zijn de uitkomsten gepubliceerd via de gemeentelijke website (zie bijlage 2).

In de op 15 januari en 25 juni 2018 besproken 'Uitkomsten van de eerdere raadsessies over de Omgevingswet' is door de gemeenteraad o.a. de ambitie uitgesproken dat de uitkomsten uit de participatie in beginsel leidend zijn voor de koers en ambitie van de gemeente.

Voor veel onderwerpen kan een heldere leidende lijn worden gevolgd. Echter over meerdere onderwerpen bestaat ook een grotere verdeeldheid. In die gevallen is een gerichte keus van de raad nodig om de denkrichting te bepalen. De uitkomsten van de bijeenkomst met de raad op 10 februari 2020 en de participatie zijn uitgewerkt in deze Kadervisie.

6. DE VISIE EN UITVOERING

Een visie omschrijft een inspirerend, uitdagend en dynamisch beeld van de toekomst.
Een ambitie omschrijft het streven om een gewenst doel te bereiken en dat tot stand te brengen.
Een doelstelling omschrijft het streven om een vastgelegd doel te bereiken en de wijze waarop men dat doel probeert te behalen.

6. 1. Wonen

6.1.1. Wat is de mening van de inwoners over het thema wonen

Uit de participatie, en ook uit eerdere onderzoeken, blijkt telkens een hoge waardering voor het wonen en het leven in Koggenland. Gevraagd naar het waarom komt een meerderheid met waarden als rust en ruimte, het landelijke en dorpse karakter, het vele groen en natuur, maar ook sociale waarden als saamhorigheid, een rijk verenigingsleven en goede voorzieningen. Kortom de landelijkheid en het gevoel van ergens bij horen maakt dat men zich goed voelt in Koggenland.

Dat wil niet zeggen dat mensen zich geen zorgen maken. Iets minder dan de helft van de mensen heeft aangegeven zich zorgen te maken over de toekomst. Die zorgen zijn vaak een tegengesteld voortvloeisel uit de wensen die mensen hebben en de waarden die zij herkennen. De zorgen zijn dan vooral dat de saamhorigheid minder wordt, de voorzieningen afnemen en het verenigingsleven onder druk komt te staan. Kortom dat de leefbaarheid van de dorpen onder druk zal komen te staan. Ook is er een veel gelezen angst dat de gemeente Koggenland opgaat in een grotere gemeente, dat het landelijke karakter verloren gaat, dat het volgebouwd wordt of dat Hoorn en/of Heerhugowaard hun vleugels over Koggenland uitslaan.

In de verkenning Wonen zijn drie denkrichtingen uitgewerkt (zie paragraaf 4.3.1.). De uitkomsten van de participatie afwegend is er een duidelijk voorkeur voor de gematigde denkrichting waarbij er naar prognose 60 tot 110 woningen per jaar worden gebouwd. Voor de meeste mensen mag dat, gerelateerd aan het behoud van het landelijke karakter van Koggenland, eerder iets minder dan iets meer zijn. Belangrijk is dat een grote meerderheid aangeeft dat die woningbouw met name voor ouderen- en jongerenhuisvesting ingezet moet worden.

Ook geven mensen aan dat die woningen niet alleen bij de twee grote kernen gebouwd moeten worden. Alle kernen moet in meer of mindere mate ruimte voor woningbouw worden geboden teneinde de dorpen leefbaar te houden, ouderen en jongeren de mogelijkheid te geven in het dorp te kunnen blijven wonen en op die manier bij te dragen aan het behoud van voorzieningen en het verenigingsleven.

De meningen over het wonen op recreatieterreinen en de gemeentelijke ambitie daaromtrent komt aan de orde bij de visie op Economie, recreatie en toerisme. De ingebrachte meningen over de regels voor woningbouw en de ambitie van de gemeente worden direct meegenomen in het Omgevingsplan. Daar krijgen de regels een plek.

Visie op Wonen: voor alle inwoners een geschikte, toekomstbestendige woning in een aantrekkelijke woonomgeving

Koggenland wil samen met bouwers, inwoners en investeerders werken aan een gevarieerde woningvoorraad, met voor alle inwoners een woning die past bij ieders woonwensen, levensfase en financiële mogelijkheden.

Koggenland wil bijdragen aan een toekomstbestendige woningvoorraad, om veranderingen zoals de afnemende bevolkingsgroei, de vergrijzing en de verduurzaming, goed op te vangen.

De positie van starters en senioren versterken door nieuwbouw van betaalbare, levensloopbestendige woningen (huur en koop), door nieuwbouw van duurdere woningen voor doorstromers, door het stimuleren van zelf(ver)bouw en door het verstrekken van leningen.

Koggenland wil zorgen voor een aantrekkelijke woonomgeving. Dit betekent dat rust, ruimte en landschap zwaar meewegen bij de keuze waar nieuwe woningen gebouwd kunnen worden. Het streven is gericht op het behoud van het authentieke landelijke en dorpse karakter van Koggenland.

6.1.2. Woningbouw kernen en leefbaarheid

Ambitie: in de eigen woningbehoefte voorzien

De natuurlijke bevolkingsgroei daalt, maar door kleinere huishoudens, migratie, vestiging van buitenlandse werknemers en huisvesting van kwetsbare groepen, blijft er vooral in de periode tot 2030 toch behoefte aan meer woningen om in de eigen woningbehoefte te voorzien. Uit volgende bevolkingsprognoses moet blijken hoe de woningbehoefte zich verder ontwikkelt.

Deze ambitie vloeit voort uit de Verkenning (zie bijlage 1) waarin is geconcludeerd dat de bevolkingsgroei na 2030 af gaat vlakken en er de komende 10-20 jaar een piek in de vergrijzing op zal treden.

De gemeente spreekt nadrukkelijk de ambitie uit om gehoor te geven aan de wensen van het merendeel van de bewoners en rekening te houden met de zorgen van diezelfde meerderheid. Dat betekent dat de gemeente zich zal inzetten voor het behoud van de groene enclave tussen Hoorn en Heerhugowaard, die Koggenland nu is. Dat is een authentieke waarde die naar de toekomst toe enkel waardevoller lijkt te worden, gezien de opgaves voor woningbouw in de regio. Het is om die reden belangrijk dat er gebieden blijven waar het wonen in een landelijk karakter behouden kan blijven. Dat is niet een wens uit nostalgie, maar juist een belangrijk toekomstwaarde, die aan belang zal winnen. Het beleid voor woningbouw zal daarop gericht moeten zijn.

In de uitvoeringsparagraaf is dit verder uitgewerkt en in het Omgevingsplan (en eventueel het Omgevingsplan Kernen, waar dat binnen de grenzen daarvan al kan) of met een wijziging van het Tijdelijke Omgevingsplan zal worden gekeken waar de woningbouw het best plaats kan vinden.

6.1.3. Verduurzaming woningvoorraad

Ambitie: de verduurzaming van de woningvoorraad (bestaand en nieuw) stimuleren en faciliteren met innovatie in bouwen en renoveren: energieneutraal, circulair en natuurinclusief.

Mensen ondersteunen de noodzaak voor verduurzaming van de woningvoorraad, maar maken zich zorgen over de betaalbaarheid daarvan. Vanuit de brandweer en de veiligheidsregio is aangegeven dat er aandacht moet zijn voor de veiligheidsrisico's die de verduurzaming met zich mee kan brengen. Voor wat dit laatste betreft zullen in het Omgevingsplan aanvullend regels worden opgenomen die rekening houden met de veiligheidsaspecten van de verduurzaming. Verduurzaming mag niet ten koste gaan van het woongenot en het gevoel van veiligheid dat mensen moeten hebben in hun woonomgeving.

De gemeente spreekt de ambitie uit om te onderzoeken op welke wijze de gemeenschap de lasten voor een ieder kan dragen om de verduurzaming van de woningvoorraad te financieren. Mogelijk liggen er kansen om dit met andere ontwikkelingen te verbinden. Ook zal de gemeente mensen daarbij ondersteunen en op weg helpen waar dat kan.

6.1.4. Woningbouw in de linten en op erven

Ambitie: alternatieve perceelgerichte woningbouw stimuleren die bijdragen aan een aantrekkelijke woonomgeving

Regels verruimen, passend binnen een gezonde en veilige leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, door:

- mogelijkheden te onderzoeken om huisvesting van specifieke doelgroepen op recreatieterreinen mogelijk te maken;
- het eigen woningbedrijf en grondposities in te zetten om flexibele en duurzame woon(zorg)concepten te faciliteren en te realiseren;
- particuliere initiatieven op perceelniveau te faciliteren en te realiseren.

Niet alleen in de kernen, maar ook in de linten wordt veel gewoond. De vraag is of een verdere versterking van de woonfunctie in de linten wenselijk is. Uit de participatie is gebleken dat een meerderheid de versterking van de woonfunctie in de linten onder voorwaarden ondersteunt. Dat mag een zekere verdichting betreffen, maar het behoud van de openheid is een belangrijke waarde die door de burgers is genoemd. Daarom zal deze ambitie zich primair richten op een versterking van de woonfunctie op bestaande percelen, zodat in beginsel de open, onbebouwde percelen in relatie tot de open ruimtes behouden blijven. Daarmee moet voldoende capaciteit gerealiseerd kunnen worden om te voorkomen dat een verdere verdichting de beleving van openheid aantast.

Vrijkomende (al dan niet agrarische of voorheen agrarische) bedrijfsbebouwing en -percelen en andere reeds bebouwde erven in het landelijk gebied bieden kansen voor kleinschalige woningbouw, kleine woonerven, woonzorgconcepten en/of (al dan niet tijdelijk) woonruimte voor personeel, jongeren, spoedzoekers, en anderen. Het verdient onderzoek naar de mogelijkheid om bijvoorbeeld tijdelijk (meer) woningbouw op een perceel toe te staan om met de inkomsten vervolgens overtollige bedrijfsbebouwing te verwijderen. Deze ont-

wikkelingen vergen wel maatwerk en het rekening houden met mogelijke hinder voor omwonenden, de verkeerssituatie, het parkeren, en dergelijke. Dit zal locatiericht in het Omgevingsplan (Kernen) worden vastgelegd.

Burgemeester en wethouders hebben op 28 februari 2017 al ingestemd met een beleidsvoorstel om bij de uitvoering van de bestemmingsplannen inwoning binnen bestaande woonhuizen te verruimen. Door in de bestaande woningvoorraad meer mogelijkheden te bieden om woonhuizen onder voorwaarden te splitsen in meerdere woningen, wordt eveneens de mogelijkheid geboden om mensen bij elkaar te laten wonen. Dit wordt in het omgevingsplan verder uitgewerkt.

Daarnaast is er vanuit de participatie vooral aangedrongen op de bouw van betaalbare en flexibele woonruimte voor senioren en jongeren. Dit wordt in het uitvoeringsprogramma uitgewerkt, maar als voorbeeld kunnen hier de tiny houses en de bewoning van vrijstaande bijbehorende bouwwerken op ruime erven worden genoemd. Bewoning van vrijstaande bijbehorende bouwwerken op ruime erven biedt zowel voor jongeren als voor ouderen een mogelijkheid om een passende woonruimte te maken, waarbij ze deel van een gezin of een familieband kunnen blijven. Het is voorstelbaar dat jongeren bij de ouders op het erf willen blijven wonen, of andersom dat de ouders bij de kinderen willen wonen. De gemeente wil onderzoeken in hoeverre het mogelijk/wenselijk is om en onder welke nadere voorwaarden kleine woonruimte op ruime percelen toe te laten.

Al deze voorstellen om mogelijkheden in en bij bestaande woonhuizen te verruimen, zal de druk op nieuwe woningbouw en daarmee de claim op nieuwe bouwgronden doen afnemen. Dat maakt het bouwen naar prognose of liefst daar nog iets onder een realistische ambitie. Daarmee past de verruiming van woningbouwmogelijkheden in en bij bestaande woonhuizen in de ambitie om Koggenland open, ruim en rustig te houden.

6.1.5. Uitvoering

In deze paragraaf is aangegeven waar de komende jaren uitvoering aan zal worden gegeven in afwachting van de volwaardige Omgevingsvisie. In bijlage 2 zijn in een tabel de concrete uitvoeringsstappen verwoord.

Doelstelling: De nieuwbouw van woningen tot 2030 versnellen van gemiddeld 60 naar ruim 100 woningen per jaar. Door inzet van gemeentelijke grondposities, het gemeentelijk woningbedrijf en door afspraken met ontwikkelaars en woningcorporatie versnellen we de woningbouw, ook in de kleine kernen. Na 2030 bouwen we de productie af, tenzij de woningbehoefte zich anders ontwikkelt dan de prognoses nu uitwijzen

Dit is méér dan de circa 90 woningen per jaar die op basis van de provinciale prognose aan Koggenland worden 'toegekend'. Het risico is dan ook dat de provincie niet alle woningbouwplannen goedkeurt.

Anderzijds past dit programma goed in de ambitie om 40.000 extra woningen in de regio Noord-Holland Noord te realiseren. Het merendeel van deze extra woningen moet in stedelijk gebied (onder andere Hoorn) terecht komen, waardoor de druk op de omliggende landelijke gemeenten lager wordt. Maar duidelijk is dat het woningtekort in de regio Amsterdam, ook in Koggenland de komende jaren tot extra vraag naar woningen leidt.

Uit de participatie blijkt de wens om Koggenland open en groen te houden, maar ook om woningbouw niet alleen te concentreren in de grote kernen. Het woningbouwprogramma sluit hierop en op het woningbehoefteonderzoek aan. De grootste woningbehoefte en 'druk van buitenaf' ligt bij de grote kernen Obdam en Avenhorn/De Goorn. Een bescheiden behoefte is er in de kernen Hensbroek, Spierdijk, Ursem, Berkhout en Zuidermeer. In de kleine kernen is er incidenteel en kleinschalig behoefte aan woningbouw.

Ook de bestaande woningen dragen bij aan het voorzien in de woningbehoefte. Hier ligt de nadruk op verduurzaming en verbeteren van de woonomgeving.

Doelstelling: Minimaal 40% van de nieuw te bouwen woningen geschikt laten zijn voor starters en senioren. Door inzet van gemeentelijke grondposities, het gemeentelijk woningbedrijf, aanvullende instrumenten (Starterslening, Toekomstbestendig Wonen Lening) en door afspraken met ontwikkelaars en woningcorporatie zetten wij erop in om 40% van de woningen bereikbaar te maken voor starters en senioren. Hierbij denken we aan een 'mix' van 10% sociale huur, 20% rijwoningen/appartementen en 10% particulier opdrachtgeverschap (zoals seniorenhof).

Vanwege de vergrijzing neemt het aandeel jongeren (starters) de komende jaren af, maar hun kansen op de huidige woningmarkt zijn klein. Het aandeel ouderen neemt de komende jaren fors toe en daalt na 10-20 jaar weer. Een mix van woningtypen en aanvullende maatregelen is nodig om deze piek op te vangen en voor de lange termijn toekomstbestendige, aantrekkelijke woonwijken te realiseren.

Nieuwbouw is gericht op betaalbare woningen, maar ook op duurdere woningen voor doorstromers, waardoor bestaande woningen vrijkomen.

Koggenland zet bij nieuwbouw in op een minimaal aandeel van 20% rijwoningen of kleine appartementen in de koop, 10% sociale huur, 10% collectief particulier opdrachtgeverschap en 60% doorstroming.

Bovendien onderzoeken we voor ieder bouwplan de mogelijkheden om levensloopbestendige woningen te realiseren: hofwoningen, verbrede rijwoningen of appartementen met lift.

Doelstelling: Innovatie structureel onderdeel laten zijn van woonbeleid, woningbouw en woningbeheer. Door bij het opstellen van bouwregels, het starten van bouwprojecten en het bepalen van het strategisch onderhouds- en bouwbeleid van het woningbedrijf, altijd te onderzoeken en de afweging te maken of innovatie kan bijdragen aan de in de Kadervisie opgenomen visie en ambities. Onder innovatie verstaan we het verruimen of loslaten van regels, het realiseren van bijzondere woonvormen (bijvoorbeeld Tiny House, woonzorgcombinaties, particulier opdrachtgeverschap, levensloopbestendige woningen), het toepassen van aanvullende instrumenten (bijvoorbeeld leningen, huur-koopcontracten, overwinstbepalingen), het toepassen van duurzame technieken, het bijdragen aan een aantrekkelijke woonomgeving (natuur, klimaatadaptief, versterken van recreatieve routes).

Ondanks de versnelling in het woningbouwprogramma, biedt dit niet voor iedereen tijdig perspectief op de juiste woning. Er is creativiteit en flexibiliteit nodig om specifieke knelpunten op te lossen en/of kansen te benutten.

Kansen liggen er bijvoorbeeld in de omvorming van recreatief niet levensvatbare recreatieparken, het benutten van vrijkomende bedrijfsgebouwen (buiten bedrijfsterreinen), het meer mogelijk maken van woningsplitsing, bewoning van bijbehorende bouwwerken en het verruimen van welstandsregels.

Het is de bedoeling dat hierdoor bouwplannen van de grond kunnen komen die bijdragen aan een aantrekkelijke woonomgeving, maar niet ten koste gaan van de rust, ruimte en het landschap. Vooral de openheid van het landelijk gebied en het gevarieerde karakter van de historische dorpslinten worden door inwoners gewaardeerd.

Tot slot vraagt de verduurzaming van de woningvoorraad (bestaand en nieuw) om innovatie in bouwen en renoveren: energieneutraal, circulair en natuurinclusief.

6. 2. Economie, recreatie en toerisme

6.2.1. Wat is de mening van de inwoners over het thema economie, recreatie en toerisme

Uit de resultaten blijkt dat vrijwel niemand Koggenland ziet als koploper voor nieuwe ontwikkelingen. De meerderheid heeft wel aangegeven dat ze graag willen dat de gemeente proactief inspeelt op ontwikkelingen.

De kwaliteit van de bedrijventerreinen is voldoende. Over het onderhoud van de openbare ruimte op bedrijventerreinen zijn de meningen verdeeld. Daarbij is bijvoorbeeld parkmanagement genoemd om zo tot het verbeteren van de kwaliteit van de bedrijventerreinen in Koggenland te komen.

Mensen onderschrijven het huidige detailhandelsbeleid. Het huidige winkelaanbod is prima en extra inspanning is niet nodig. Er kunnen wel winkels bij, maar dan wel binnen de bestaande winkelcentra. Men wil dat de bestaande winkelcentra worden ondersteund door op andere plaatsen winkels niet of beperkt toe te staan.

Er is veel support voor de landbouw en de betekenis voor het groene en landelijke karakter van de gemeente. Wel wil een meerderheid van de mensen dat de landbouw zich zou moeten ontwikkelen in de richting van kringlooplandbouw, ten behoeve van een gezonde bodem, biodiversiteit en landschap.

Mensen geven tevens aan dat zij graag willen dat de gemeente investeert in de onderhoud en ontwikkeling van bos en natuur. Vooral vanuit de jeugd wordt dit als belangrijkste ontwikkeling aangemerkt. Er zijn ook veel respondenten die aangeven dat het belangrijk is dat Koggenland het oorspronkelijke waterrijke landschap behoudt en er juist geen bos geplant zou moeten worden. Ook moet er geïnvesteerd worden in wandelpaden en fietspaden.

Een grote meerderheid van inwoners ondersteunt het scenario om de mogelijkheden voor wonen op recreatieparken te onderzoeken, of vindt dat het gewoon moet kunnen. Opvallend is toch dat er ook bijna een derde hierop tegen is.

Visie op Economie, recreatie en toerisme 'Versterken en verduurzamen van wat er is en Koggenland op de kaart zetten'.

Koggenland wil samen met de ondernemers het huidige ondernemersklimaat optimaliseren. Dit vraagt om een intensievere samenwerking tussen gemeente, inwoners en ondernemers. De gemeente neemt daarbij een aanjagende rol aan. De gemeente gaat actief, samen met de ondernemers aan de slag met de lokale- en regionale opgaves.

Koggenland wil de kleinschalige toeristische en recreatieve routenetwerken (varen, wandelen, fietsen) en de bijbehorende voorzieningen verbeteren. Daarnaast wil Koggenland de mogelijkheden onderzoeken waarmee het recreatieve aanbod uitgebreid kan worden. Daarnaast wil de gemeente al het goede dat Koggenland te bieden heeft, denk aan de rust, landelijkheid, het aanbod dat wordt verzorgd door de ondernemers, maar ook de goede bereikbaarheid, promoten.

6.2.2. Bedrijventerreinen

Ambitie: versterken van de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen, de samenwerking tussen gemeente, regio en bedrijfsleven en verbinding leggen met het onderwijs.

De bedrijventerreinen in Koggenland zijn van een goed niveau. Ze bieden ruimte aan een grote verscheidenheid aan bedrijvigheid, die belangrijk is voor de uitstraling van Koggenland en de werkgelegenheid binnen de gemeente. De gemeente waardeert de aanwezigheid van het brede scala aan bedrijvigheid op de bedrijventerreinen en heeft de ambitie om een nauwere samenwerking tussen ondernemers en gemeente tot stand te brengen. De gemeente wil een intensievere relatie tussen de gemeente en de ondernemers bewerkstelligen, zodat er beter op elkaars wensen ingespeeld kan worden.

Uit de enquête en een apart georganiseerde ondernemerspeiling blijkt dat er een positieve grondhouding heerst bij de ondernemers in Koggenland over hun vestiging hier en de inrichting van de bedrijventerreinen. Er zijn de nodige verbeterpunten die met name op de relatie tussen gemeente en ondernemers ziet, zoals de dienstverlening en de regeldruk vanuit de gemeente.

Over de inrichting van de openbare ruimte, de parkeerproblemen en de verkeersveiligheid op de bedrijventerreinen is veelvuldig overleg. Vanuit dat overleg zullen gezamenlijke keuzes worden gemaakt die rekening houden met een veilige en goede inrichting van de terreinen die mede recht doen aan de wensen van de bedrijven die op de bedrijventerreinen gevestigd zijn en met de randvoorwaarden die de gemeente daarvoor stelt.

Wij werken toe naar een duurzame samenleving in 2050. Een essentieel onderdeel daarbinnen is een realisatie van een circulaire economie in 2050. De komende 30 jaar gaan wij stappen zetten om deze landelijke afspraken te realiseren. Dat kunnen bedrijven zijn gerelateerd aan de energietransitie of anderszins verduurzaming van de samenleving, maar het kan ook bedrijvigheid zijn gerelateerd aan de landbouw, zoals verticale landbouw, multifunctionele landbouw of anderszins ondersteunende bedrijvigheid naar een kringloopbestendige landbouw. De gemeente wil ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen een relatie leggen met het onderwijs. Gericht onderwijs kan de toekomstige ontwikkeling stimuleren, maar ook kan onderwijs tot innovatie leiden die bedrijvigheid inspireert de verbinding met het onderwijs te zoeken. De gemeente wil de bedrijventerreinen zodanig faciliteren dat dergelijke ontwikkelingen mogelijk zijn. In het Omgevingsplan zullen de regels zodanig worden vormgegeven dat ontwikkelingen binnen de benodigde milieuvoorwaarden en de gewenste fysieke leefomgeving plaats kunnen vinden. Het blijft voorts ongewenst dat winkels, publieksgerichte dienstverlening, maatschappelijke voorzieningen en horecabedrijven zich op de bedrijventerreinen ontwikkelen. De leefbaarheid van enkele kernen wordt bedreigd door een teruglopend voorzieningenniveau. Het is daarom van groot belang dat die voorzieningen in de centra van de kernen gevestigd blijven om de leefbaarheid van de kernen te behouden.

Over de uitbreidingswensen van de bedrijventerreinen zijn de inwoners verdeeld. Een aanzienlijk deel van de inwoners vindt dat er geen noodzaak is voor extra bedrijventerrein en dat daarmee de bestaande oppervlakte aan bedrijventerrein voldoet. Een ander ongeveer

gelijk deel van de inwoners is van mening dat er altijd een bescheiden overschot aan bedrijventerrein moet zijn voor uitbreiding of verhuizing van bestaande en nieuwe bedrijven. Een zeer klein deel vindt dat de gemeente actief op zoek moet naar nieuwe bedrijvigheid en nieuw bedrijventerrein.

De gemeente houdt vooreerst vast aan de huidige omvang van de bedrijventerreinen en zal bij nieuwvestiging of uitbreidingswensen eerst kijken of dat op de bestaande bedrijventerrein gerealiseerd kan worden. Een kleine uitbreiding van de terreinen is daarbij bespreekbaar. Een verdere ontwikkeling wordt vooreerst afgewacht. Bovendien wil de gemeente kijken of vestiging van kleinschalige bedrijvigheid op andere plekken mogelijk is (zie 6.2.2.). Dat kan eventuele druk op uitbreiding van de bedrijventerrein doen afnemen. Er vindt voorts een regionaal onderzoek plaats naar de bedrijventerreinen. Eventuele belangwekkende uitkomsten van dat onderzoek zullen in het beleid van de gemeente worden verwerkt.

Op bedrijventerreinen mag op enkele uitzonderingen na niet worden gewoond. Dit is vooral ingegeven door de mogelijke milieugevolgen die de vestiging van een milieugevoelige functie met zich meebrengt. De milieuwetgeving op het niveau van de bedrijventerreinen in Koggenland gaat met het vervallen van het Activiteitenbesluit grotendeels opgenomen worden in het Omgevingsplan. Daarenboven bestaat er bij enkele bedrijfstakken de wens om op een of andere manier bewoning, met name personeelshuisvesting, mogelijk te maken. Er zijn voorbeelden elders waar op bedrijventerreinen centraal containerwoningen worden geplaatst om huisvesting van personeel mogelijk te maken. Ook zijn er voorbeelden van huisvesting in de bedrijfsgebouwen zelf. In de Kadervisie is dit onderwerp niet meegenomen. Voor de Omgevingsvisie wil de gemeente dit onderwerp verder uitwerken en bij ondernemers navragen in hoeverre er daadwerkelijk behoefte is en in hoeverre de nieuwe milieuwetgeving die voor een groot deel naar de gemeente toe komt, ruimte biedt of kan bieden om personeelshuisvesting niet langer als een belemmering op de bedrijventerrein te zien. Afhankelijk daarvan kan de gemeente in de Omgevingsvisie hieromtrent haar keuzes maken.

6.2.3. Bedrijvigheid buiten de bedrijventerreinen

Ambitie: versterken van de samenwerking tussen gemeente en ondernemers en het promoten van Koggenland in relatie tot een goed vestigingsklimaat.

Buiten de bedrijventerreinen en de dorpscentra zijn niet-agrarische bedrijven, winkels en horecabedrijven gevestigd. Die bedrijven bevinden zich vaak van oudsher op individuele percelen op diverse locaties binnen de gemeente. Nieuwe bedrijven vestigen zich bijvoorbeeld op vrijkomende agrarische bedrijfspercelen. De gemeente kent het principe van scheiding van functies. Kort gezegd is die scheiding enerzijds gebaseerd op een goede ontwikkelingsmogelijkheid van de bedrijvigheid en anderzijds op de bescherming van een goed woon- en leefmilieu. Het beleid is er op gericht dat bedrijvigheid zich vestigt op de daarvoor ingerichte en aangewezen plaatsen en dat de bedrijvigheid een reële ontwikkelingsmogelijkheid krijgt afhankelijk van de specifieke situatie. Bij deze bedrijvigheid is op de bedrijfspercelen waar dat onder voorwaarden mogelijk is, huisvesting van personeel al wel toegelaten.

Uit de participatie is gebleken dat de inwoners deze scheiding van functies minder strikt zien. Voor wat betreft de niet-agrarische bedrijvigheid en winkels en horeca (zie 6.4.4.) zijn inwoners van mening dat enige bedrijvigheid buiten de daarvoor ingerichte en aangewezen plekken voor reuring en afwisseling zorgt. Het moet wel passend zijn, maar zonder meer zeggen dat niets kan, gaat veel inwoners te ver.

De gemeente wil geen bedrijvigheid in gebieden of op percelen toelaten waar mogelijk overlast voor milieugevoelige functies wordt veroorzaakt of een bedrijfsvestiging op voorhand al tot voorziene problemen leidt. Wat er in gebieden mogelijk is, hangt af van de directe omgeving en vergt dus maatwerk. Ook is onduidelijk hoe de bedrijvigheid zich in de toekomst gaat ontwikkelen. Circulaire bedrijvigheid en innovatieve vormen van bedrijvigheid kunnen wellicht veel beter met de woonfunctie worden gecombineerd dan de traditionele bedrijvigheid waarvoor de scheiding van functies is bedacht. De gemeente wil die opties voor de toekomst open houden en de ambitie uitspreken dat daar waar mogelijkheden zijn om bedrijvigheid op een aanvaardbare manier met wonen te combineren buiten de huidige daarvoor aangewezen plekken (bedrijventerreinen en de bestaande bedrijfslocaties), die mogelijkheden onderzocht en waar mogelijk in het Omgevingsplan opgenomen moeten worden. Kleinschaligheid is belangrijk en de bedrijvigheid moet de kwaliteit van de leefomgeving niet aantasten. In het Omgevingsplan zal worden uitgewerkt waar de vestiging van kleinschalige bedrijvigheid in combinatie met het wonen voorstelbaar en aanvaardbaar is, al dan niet binnen nader te bepalen omgevingswaarden. Ook zal daarbij worden aangegeven om welke vormen van bedrijvigheid het kan gaan.

Inwoners hebben tijdens de participatie tevens aangegeven dat de gemeente niet te terughoudend met bedrijvigheid aan huis om moet gaan. In de toekomst kan werken aan huis best aantrekkelijk worden en steeds meer digitale mogelijkheden versterken ook de mogelijkheid om aan huis te werken. Bij dit werken aan huis gaat het om bedrijvigheid dat nog weer een schaal kleiner is dan de bedrijvigheid zoals hiervoor genoemd. In het geldende planologisch beleid van de gemeente wordt hier al ruimhartig mee omgegaan. In het Omgevingsplan zal worden onderzocht waar mogelijkheden liggen om de mogelijkheden hiervan nog verder te verruimen. Ook hier geldt dat de kwaliteit van de leefomgeving voorwaarde is voor de toelaatbaarheid van de bedrijvigheid.

6.2.4. Landbouw

Ambitie: bevestigen van het agrarische karakter van Koggenland, het versterken van kringlooplandbouw, multifunctionele landbouw en verduurzaming van de agrarische sector en het versterken van de relatie met natuur, waaronder de biodiversiteit.

De gemeente ziet de landbouw als een belangrijke gebruiker, vormgever en inrichter van het landelijk gebied, zoals dat door de inwoners van Koggenland in overwegende mate positief wordt ervaren. Het is vanwege de landschappelijke en cultuurhistorische waarden belangrijk dat de landbouw aanwezig blijft en voldoende ontwikkelingsruimte krijgt om op een goede en duurzame wijze de grond voor landbouw in te zetten. De grondgebonden landbouw, zoals die nu in Koggenland aanwezig is, is van een hoog niveau en passend bij het open landschap zoals dat wordt gewaardeerd.

Naast de kwalitatief hoogstaande grondgebonden landbouw is de gemeente eveneens trots op de aanwezigheid van de veredelingsbedrijven en de tuinderij-, kwekerij- en teeltbedrijven. Deze bedrijvigheid kenmerkt zich eveneens door hoge kwaliteit, is een belangrijke werkgever en de gemeente wil ook aan die bedrijvigheid voldoende ontwikkelingsruimte bieden. Wel is daarbij binnen de schaal van het landschap aandacht voor de inpassing in de omgeving.

Tijdens het proces van participatie voorafgaand aan deze Kadervisie was er in Nederland veel rumoer rondom de landbouw, aangejaagd door het stikstofvraagstuk. De discussies hebben duidelijk gemaakt dat de landbouw nadrukkelijker dan voorheen in beeld is en dat er het nodige gaande is binnen de landbouw. De nationale overheid pakt hierin een sterke regierol en heeft aangekondigd een Nationaal programma voor het landelijk gebied op te zullen stellen. De vraag rijst bij de gemeente in hoeverre zij ten aanzien van de ontwikkelingen in de landbouw een beslissende rol kan en moet spelen. De ophef die is ontstaan lijkt om keuzes te vragen, maar de onduidelijkheid omtrent het een en ander neigt naar een afwachtende houding.

De gemeente heeft dit met de belangenvertegenwoordigers besproken. Daaruit is de wens voortgekomen om de ontwikkeling van de landbouw grotendeels autonoom en organisch te laten ontwikkelen. Er is veel regelgeving en beleid dat zich uitstrekt tot het werkveld van de landbouw, zodat extra regels van de gemeente niet nodig zijn, wellicht zelfs frustrerend zullen werken. De gemeente kiest er dan ook voor om regels die op landelijk niveau worden opgelegd, niet ook alsnog gemeentelijk te regelen. Op gemeentelijk niveau zal vervolgens naar de noodzaak van regelgeving worden gekeken. De gemeente wil hier nadrukkelijk haar regulerende rol verlaten en meer inspireren, faciliteren en stimuleren om zodoende samen met de ondernemers de inmiddels in gang gezette ontwikkelingen naar een moderne en duurzame landbouw verder te ontwikkelen.

Dat wil niet zeggen dat de gemeente helemaal niets regelt met betrekking tot de landbouw. Het landschap heeft belangrijke waarden die door de inwoners hoog worden gewaardeerd. De gemeente stelt regels om die waarden zoveel mogelijk te behouden en in overleg met de landbouw telkens te kijken in hoeverre de transitie in de landbouw gepaard kan gaan met behoud en waar mogelijk versterking van de waarden.

Er is een gezamenlijke wens om te voorkomen dat er mega bedrijven in Koggenland ontstaan, dat wil zeggen bedrijven die de maat en schaal van de gezinsbedrijven in Koggenland ver overstijgen. Dit uitgangspunt sluit aan bij het huidige karakter van de landbouw in Koggenland waar landbouw bedreven wordt op het niveau van familiebedrijven. De wens is om dit karakter en de aard en schaal daarvan als waarde binnen het landschap te behouden.

Tot slot is er de wens om de mogelijkheden binnen de landschappelijk ingepaste bedrijfspercelen te verruimen, zowel bij functionerende agrarische bedrijven als bij vrijkomende agrarische bedrijfspercelen. Gedacht wordt aan het wonen van personeel, het wonen van familieleden in de eerste graad, verbreding, en andere denkbare functies. Zolang dit zich afspeelt binnen de grenzen van het bedrijfsperceel heeft dit nauwelijks landschappelijke invloed en stimuleert dit de vitaliteit van het platteland en vergroot dit de overlevingskans van bedrijven en de leefbaarheid van het landelijk gebied. De bedrijfspercelen zullen daarbij niet meer exact op maatvoering worden vastgelegd. Er zal een kwalitatieve beschrijving worden opgenomen van clustering en landschappelijke inpassing. Daarmee ontstaat meer flexibiliteit met de garantie dat dit altijd passend en vanuit een goede omgevingskwaliteit moet blijven ingericht.

De landbouw bestrijkt een groot deel van het landelijk gebied. Versterken van biodiversiteit buiten de kernen heeft al snel een relatie met de landbouwgronden. Uit de participatie is gebleken dat mensen veel waarde hechten aan biodiversiteit, natuurontwikkeling en groen. Mensen hebben aangegeven dit ook ontzettend belangrijk te vinden, ook in relatie tot de landbouw. Maar mensen hebben ook het gevoel dat hun zeggenschap daarover gering is, omdat het landelijk gebied vooral eigendom van de agrariërs is. Voorbeelden die werden gegeven zijn het inzaaien van akkerranden, faciliteren van ontwikkelingen op het gebied van kringlooplandbouw en het creëren van meer groen. Geconstateerd is dat de landbouw hier al nadrukkelijk mee bezig is en dat dit vanuit de overheid en het bedrijfsleven sterk wordt gestimuleerd. Er is vanuit de gemeente geen reden om dit regeltechnisch af te dwingen. Wel is het belangrijk dat de gemeente hierover de dialoog blijft voeren tussen landbouw, de inwoners en de overheid. De gemeente vindt het, gezien de uitkomsten en de beleving van bewoners van het landelijk gebied, belangrijk dat de kloof tussen landbouw en inwoners wordt verkleind en dat de onderlinge betrokkenheid met het landelijk gebied wordt versterkt. De eerder voorgestelde dorpsgesprekken bieden hier een mooi podium voor. De gemeente spreekt de ambitie uit om zich daarvoor in te zetten en op het gebied van het versterken van biodiversiteit vooral faciliterend en inspirerend een rol te spelen.

6.2.5. Ambitie centrumvoorzieningen

Ambitie: versterken van de toekomstbestendigheid van de voorzieningen, versterken van de vitaliteit van de bestaande winkelgebieden en het promoten van Koggenland.

Het bestaande beleid beperkt winkels en horeca tot de bestaande locaties en de daarvoor aangewezen winkelcentra van de grotere kernen.

De participatie laat zien dat de meeste respondenten het huidige detailhandelsbeleid van centralisatie van winkels in de winkelgebieden onderschrijven. Mensen vragen om de bestaande winkelcentra te steunen door op andere plaatsen winkels niet of beperkt toe te staan. Ook gaven veel respondenten aan dat het huidige winkelaanbod prima is en extra inspanning niet nodig is.

Een ander deel van de mensen vindt het voorstelbaar dat in woonwijken en/of in de linten kleinschalige winkels mogelijk moeten zijn. Daarbij is de aard van het assortiment belangrijk in relatie tot de mogelijke overlast die van een winkelvestiging uitgaat.

De gemeente wil in principe vasthouden aan het bestaande beleid om de winkelcentra te beschermen en leegloop tegen te gaan. Winkelcentra hebben niet alleen betekenis voor de vestiging van winkels, maar zijn ook belangrijke verblijfsgebieden waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en kunnen verblijven. In de centra zijn om die reden vaak ook maatschappelijke en horecavoorzieningen aanwezig. Die verblijfsfunctie waar mensen bij elkaar kunnen komen en elkaar kunnen ontmoeten, is en blijft een belangrijke functie van de centra die bijdraagt aan het saamhorigheidsgevoel dat veel Koggenlanders als positief ervaren.

Wel wil de gemeente in het Omgevingsplan kijken of er mogelijkheden zijn om kleine winkels met een assortiment in eerste levensbehoeften in de woonwijken en/of in de linten toe te laten. De nabijheid van kleine winkels kan het voor ouderen eenvoudiger maken om in hun eerste levensbehoeften te voorzien. Ook kan een kleine buurtwinkel bijdragen aan de

saamhorigheid in de buurt. Naast eerste levensbehoeften kan ook gedacht worden aan detailhandel verbonden aan kleine aan huis verbonden reparatiebedrijfjes. Dat sluit ook weer aan bij de ambitie die is verwoord onder 6.4.2.

Al met al lijken inwoners een minder stringent beleid te willen voeren omtrent de toelaatbaarheid van nader te bepalen winkels buiten de daarvoor aangewezen gebieden. Het verhoogt de levendigheid, kan bijdragen aan de sociale binding en zorgt voor afwisseling. Bij het opstellen van het Omgevingsplan zal dit verder worden uitgewerkt.

6.2.6. Ambitie recreatie en toerisme

Ambitie: het versterken van het kleinschalige toeristisch-recreatieve aanbod, een onderzoek starten naar de toekomst van de recreatieparken en het promoten van Koggenland

Algemeen

In de participatie wordt recreatie en toerisme vooral gerelateerd aan de beleving van Koggenland, zoals eerder is beschreven. Het landelijke, groene en dorpse karakter kan volgens veel mensen nog worden versterkt, vooral met bebossing, waardoor ook de recreatieve aantrekkelijkheid kan worden versterkt.

De recreatieve voorzieningen moeten wel passend zijn. Er is aangegeven dat het vooral om het stimuleren van kleinschalige recreatie moet gaan. Een minderheid ziet de komst van een grote publiekstrekker, zoals een pretpark, wel zitten. Investeren in recreatie moet vooral in paden en routes en in ontwikkeling van bos en natuur.

Daarnaast is het in zijn algemeenheid goed om te concluderen dat een groot deel van de mensen vindt dat de gemeente samen met de ondernemers de waarden en kwaliteiten van Koggenland actief moet promoten om daarmee ook de recreatie te stimuleren.

Dagrecreatieve voorzieningen

Er leeft binnen de gemeente de wens om de voorzieningen ten behoeve van dagrecreatie, zoals wandelen, fietsen, varen, het benutten van de oever van het Markermeer en de recreatieplassen, en dergelijke, te versterken. Er is al een goed netwerk van paden en routes, maar gebleken is dat dat nog wel versterkt en verbeterd kan worden. De gemeente acht het wenselijk om de belevingswaarde van Koggenland te versterken en beter te benutten.

Uit de participatie blijkt dat het vooral gaat om kleinschalige en passende voorzieningen. Bij dagrecreatieve voorzieningen gaat het dan om paden, vaarroutes, en overige met name infrastructurele voorzieningen die de beleving van het landelijk gebied en de diversiteit van de dorpen versterken. De gemeente heeft de ambitie om vaarroutes en wandel- en fietspaden te ontwikkelen en bestaande te onderhouden en te verbeteren. Die ambitie kan ook een stimulans betekenen voor het ontwikkelen van daaraan gerelateerde voorzieningen zoals kleine horecapunten of educatieve voorzieningen die de beleving versterken en/of aandacht vragen voor de waarden in het landelijk gebied. Die bijbehorende voorzieningen moeten wel passend en kleinschalig blijven, als aanvulling op het paden- en routenetwerk. Er

mogen geen zelfstandige voorzieningen ontstaan die afbreuk doen aan het vestigingsklimaat in de kernen zelf.

Voorts gelden een aantal aandachtspunten die in acht genomen zullen worden bij de te ontwikkelen plannen en de uitvoering daarvan.

Er moet aandacht zijn voor natuurwaarden, zeker ook omdat inwoners de wens hebben uitgesproken voor meer natuurontwikkeling. Er zijn de nodige weidevogelleefgebieden in Koggenland, waar de aanleg van paden of routes een negatief effect op de aanwezigheid van weidevogels kan hebben. Tijdelijke afsluiting van paden is een mogelijkheid, maar in de praktijk blijkt dat mensen de regels niet naleven en dat de handhaving lastig is, zodat er alsnog negatieve effecten uitgaan van de aanleg en het gebruik van paden die afbreuk doen aan een kwaliteit die het landelijk gebied van Koggenland heeft voor natuurwaarden die met name voor de beleving relevant zijn. Bij het gebruik van paden is ook in de participatie geklaagd over loslopende honden en de negatieve effecten die daar vanuit gaan. Er zijn regels voor loslopende honden. Ook hier ontbreekt het aan het navolgen daarvan en een effectieve handhaving waardoor er een tweeledige houding ten opzichte van paden is ontstaan. Veel mensen ondersteunen de behoefte aan paden voor beweging, beleving, en dergelijke, maar concluderen vervolgens dat met name loslopende honden het plezier van het gebruik van de paden ernstig aantast en de natuurlijke waarden worden geschaad. De gemeente zal hier inspelen op een aanpassing van gedrag van mensen. De regels zijn er, maar worden niet nageleefd. De gemeente wil niet als controleur telkens aanwezig zijn. Hier mag enige verantwoordelijkheid van de inwoners zelf worden gevraagd. Gekeken zal worden of er gebieden zijn in te richten voor het los laten lopen van honden.

Een ander aandachtspunt is de relatie met de landbouw. Ook hier wordt over de loslopende honden geklaagd, maar ook zwerfafval kan grote gevolgen hebben voor dieren en het gebruik van het land. Hiervoor geldt hetzelfde als hiervoor gezegd, waarbij de gemeente aanvullend actiever aandacht zal vragen voor de gevolgen en mensen wil wijzen op verantwoordelijkheden om gezamenlijk tot een aantrekkelijke fysieke leefomgeving te komen.

Daar waar het gaat om het realiseren van vaarroutes en de noodzakelijkheid om wellicht doorvaarthoogtes aan te passen, zal, naast de regels die bijvoorbeeld al in het bestemmingsplan voor het Landelijk Gebied zijn opgenomen, ook aandacht zijn voor het gebruik van bruggen en duikers door de landbouw. De grondeigenaren zullen derhalve nauw worden betrokken bij de ontwikkeling hiervan.

Verblijfsrecreatieve voorzieningen

Evenals er geen behoefte is aan grootschalige dagrecreatieve voorzieningen is er ook geen behoefte aan grootschalige nieuwe verblijfsrecreatieve voorzieningen, zoals recreatieparken, kampeerterrinen, en dergelijke. De cijfers voor verblijfsrecreatie wijzen er op dat er in potentie geen aanleiding is te veronderstellen dat dergelijke grootschalige complexen kans van slagen hebben.

Wel moeten er mogelijkheden zijn om kleinschalige verblijfsrecreatieve voorzieningen te realiseren. Daarbij wordt gedacht aan voorzieningen aan huis, zoals recreatieappartementen en bed and breakfast. Ook perceelgerichte ontwikkelingen, zoals een pension, een hotel, of daarmee gelijk te stellen voorziening, moet mogelijk zijn als daar vraag naar is en de

voorziening in de omgeving inpasbaar is. In sommige gevallen kan het ook gaan om klein kamperen. De ontwikkeling van paden en routes kan een stimulans betekenen om in de nabijheid daarvan kleinschalige voorzieningen voor overnachting te realiseren.

Binnen de gemeente zijn vier bestaande grootschalige verblijfsrecreatieve parken gelegen en een nog braakliggend terrein waarop recreatiewoningen gerealiseerd kunnen worden. Over deze recreatieparken wordt al enige tijd gediscussieerd. De vraag die daarbij aan de orde is, is in hoeverre de parken een verblijfsrecreatief karakter moeten behouden, daar waar ze ooit voor ontworpen en aangelegd zijn, of dat er een transitie naar vormen van permanente bewoning of andere bestemmingen, zoals natuur of agrarisch, plaats mag vinden. Dat zou bijvoorbeeld huisvesting van personeel kunnen zijn, maar het kan ook om de totale omvorming naar een woonwijk gaan. Dat laatste brengt wel ook de nodige wijzigingen mee in de inrichting van de openbare ruimte, de bereikbaarheid, de veiligheid en de mogelijkheden voor vergunningvrij bouwen. Een dergelijke transitie vergt een gedegen visie op de uiteindelijke kwaliteit van de leefomgeving van deze parken.

Uit de gesprekken met de ondernemers is gebleken dat enkele ondernemers in willen zetten op behoud van het verblijfsrecreatieve karakter. Voor die terreinen zal de samenwerking met de gemeente vooral gericht zijn op vitalisering van het verblijfsrecreatieve karakter van de parken. Interessant daarbij is dat inwoners hebben aangegeven dat zij heel graag het dagrecreatieve karakter van de parken, het gebruik van een zwembad of een waterplas, weer willen versterken. Daarmee krijgen de parken niet alleen betekenis voor de gasten, maar ook voor de plaatselijke bevolking.

In de participatie is aan de inwoners van Koggenland de vraag voorgelegd hoe zij over de transformatie van de terreinen denken. Een minderheid vindt dat permanent wonen gewoon moet kunnen. De meerderheid vindt dat transitie naar permanent wonen onderzocht moet worden (toestaan onder voorwaarden). Er lijkt dus voldoende aanleiding om een al dan niet gehele transitie en vitalisering van de parken te onderzoeken. Het onderzoek dat hiertoe gaande is en de gesprekken die hierover met de parkeigenaren hebben plaatsgevonden, zal worden voortgezet. In deze visie wordt hierover geen nadere keuze gemaakt, niet anders dan dat de ambitie wordt uitgesproken om op basis van een nader onderzoek tot de uiteindelijke keuze te komen.

6.2.7. Uitvoering

In deze paragraaf is aangegeven waar de komende jaren uitvoering aan zal worden gegeven in afwachting van de volwaardige Omgevingsvisie. In bijlage 2 zijn in een tabel de concrete uitvoeringsstappen verwoord.

Doelstelling: versterken van de samenwerking tussen de gemeente, regio en bedrijfsleven.

Hoewel de economische vitaliteit van de gemeente Koggenland anno 2020 zonder meer goed is, komen er ontwikkelingen aan die vrijwel zeker invloed hebben op het reilen en zeilen van de gemeente, en daarmee op de lokale economie en het woon- en vestigingsklimaat, bijvoorbeeld de duurzaamheidstransitie en de transitie naar kringlooplandbouw.

Daarnaast blijven momenteel kansen onbenut door de lage organisatiegraad van de bedrijventerreinen, die met meer ambtelijke capaciteit mogelijk verbeterd kan worden, bijvoorbeeld door het gezamenlijk aanvragen van subsidies voor het verduurzamen- en het toekomstbestendig maken van de bedrijventerreinen en voor het vermarkten van het gebied.

Door relatiemanagement op maat intensiveert de gemeente de samenwerking met het bedrijfsleven en speelt ze in op landelijke ontwikkelingen (zoals de introductie van de Omgevingswet, personeelstekort, de huisvesting van buitenlandse werknemers, de duurzaamheids transitie etc.) en vormt ze samen met ondernemers beleid waarmee regionale en lokale vraagstukken opgepakt kunnen worden. Daarmee gaat de gemeente verder dan alleen faciliteren, de gemeente wordt een gesprekspartner en werkt, samen met de ondernemers, aan het optimaliseren van o.a. het lokale ondernemersklimaat.

Een intensievere samenwerking biedt de mogelijkheid om:

1. informatie te delen.
De gemeente wil graag met de ondernemers over de volgende onderwerpen in gesprek: de wensen en ideeën van de ondernemers, beleidsgerelateerde thema's, de introductie van nieuwe wetten, ervaringen met het vergunningsproces en het overige contact met de gemeente.
2. gezamenlijk projecten uit te voeren.
Denk aan projecten op het gebied van verduurzamen, parkmanagement (en/of verbetering openbare ruimte), Koggenland op de kaart zetten en indien gewenst gezamenlijk promoten. (Voor het uitvoeren van projecten zijn veel verschillende subsidies beschikbaar, de gemeente heeft nauwelijks kennis over de subsidiemogelijkheden). Een 'subsidiejager' zou hier verandering in kunnen brengen.
3. te fungeren als een verbindende schakel.
Connectie naar andere ondernemersverenigingen. Informatie ophalen & delen, linking pin (verbindingsschakel) met andere branches. Delen van informatie vanuit de gemeente, de regio, provincie en het rijk.
4. samen evenementen en informatieavonden te organiseren.

Doelstelling: versterken van de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen en van de agrarische sector.

De gemeente gaat samen met de ondernemers onderzoeken, hoe de algemene kwaliteit van de bedrijventerreinen verbeterd kan worden, bijvoorbeeld ten aanzien van parkeerfaciliteiten, de entrees, de bewegwijzering en het gezamenlijk implementeren van verduurzamingmogelijkheden.

Daarnaast wil de gemeente het verduurzamen van de bestaande bedrijven en bedrijventerreinen faciliteren. Dit draagt bij aan de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen. Zo wil de gemeente bijvoorbeeld samen met de ondernemers in gesprek om te kijken hoe ze het capaciteitsprobleem van het net kunnen oplossen. De gemeente zal voorts, indien de lokale ondernemers behoefte hebben aan extra ruimte voor uitbreiding, onderzoeken of er extra bedrijventerrein gerealiseerd kan worden.

De transitie in de landbouw naar kringlooplandbouw wordt voornamelijk landelijk opgepakt. Rijksoverheid (Min Ez/LNV) en belangenorganisaties (LTO, N&M etc.) streven naar een

situatie in 2030 waarin de landbouw is getransformeerd naar een kringlooplandbouw. De gemeente wil zich inzetten om de transitie te ondersteunen, dit mogelijk in samenwerking met LTO en met andere organisaties die hiermee bezig zijn.

Doelstelling: versterken van de verbinding tussen onderwijs, bedrijfsleven en de gemeente.

Het volgen van onderwijs wordt steeds meer een continu proces; je moet blijven met het veranderende werk en de gestelde eisen. De gemeente wil, samen met ondernemers, het leven lang ontwikkelen bevorderen. Daarom wordt onderzocht of de gemeente de ondernemers kan ondersteunen door permanente educatie te faciliteren. Om dit mogelijk te maken wil de gemeente, samen met de ondernemers, o.a. de mogelijkheden voor landelijke subsidies verkennen.

De arbeidsmarkt is regionaal van aard, een match tussen een werkzoekende en een vacature is sneller regionaal, dan lokaal gemaakt. Het is van belang om partijen en belanghebbers te verbinden en om samenwerkingen verder te versterken. De gemeente faciliteert dit- actiever dan nu- door het onderhouden van contacten, met de bedrijven, de regionale gemeenten, met WerkSaam Westfriesland, tussen de bedrijven onderling, met onderwijs en tussen onderwijs en bedrijven.

Verder is in Koggenland de bedrijvigheid in de bouw - en de agrarische gerelateerde sectoren het grootst. Deze sector kampt met een personeelstekort, dit is gedeeltelijk een gevolg van een mismatch tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en het gevolg van te weinig huisvestingsmogelijkheden (in de regio) voor buitenlandse werknemers. De gemeente gaat structureel met de ondernemers in gesprek over dit onderwerp en onderzoekt hoe de gemeente de ondernemers kan ondersteunen met het oppakken van deze opgaves.

Doelstelling: Het versterken van het kleinschalige toeristisch-recreatieve aanbod.

De gemeente gaat verder werken aan de ontwikkeling van een fijnmazig, veilig en aantrekkelijk net van langzaamverkeer routes (wandelen, fietsen, varen), voorzien van goede bewegwijzering, informatievoorziening en veel en aantrekkelijke rust- en picknickmogelijkheden.

In de gemeente bevinden zich verschillende parken voor verblijfsrecreatie met mogelijkheden voor kamperen, stacaravans en chalets/vakantiehuisjes. De gemeente wil samen met de ondernemers kijken hoe de recreatieparken, voor zo ver mogelijk, duurzaam en toekomstbestendig kunnen worden ingericht. Hierbij wordt ingespeeld op de vraag en de behoefte in de markt zodat er continu sprake is van een gezonde bedrijfsexploitatie en vitale recreatieondernemingen.

Daarnaast gaat de gemeente, indien gewenst, samen met recreatieondernemers werken aan de promotie van de kwaliteiten van Koggenland als aantrekkelijke verblijfslocatie voor een korte vakantie. Wij bedoelen hierbij recreatieondernemers in de brede zin van het woord zoals: hotels, (mini-) campings, restaurants, groepsaccommodaties en dagrecreatiebedrijven. Zo krijgt de recreant een totaalbeeld van het toeristisch-recreatieve aanbod in het gebied.

Doelstelling: Koggenland op de kaart zetten.

Onbekend, maakt onbemind, dit terwijl er vele prachtige ondernemingen in Koggenland gevestigd zijn. Het vermarkten van onze gemeente is een middel om nieuwe inwoners, bezoekers en bedrijven aan te trekken en waar de lokale economie van kan profiteren. Daarnaast is het een middel om het welzijn van alle bewoners te vergroten.

De gemeente wil daarom onderzoeken of agrotouristische en recreatieondernemers samen willen werken, op het gebied van producten, arrangementen, promotie en belangenbehartiging. Zodat er mogelijk een samenhang komt in promotie en arrangementen. Vervolgens kan gekeken worden of een gezamenlijk platform gewenst is, al dan niet fysiek, die de bestaande en nieuwe initiatieven met elkaar verbindt, denk aan een belevingscentrum of een VVV-kantoor. Daarnaast wil de gemeente ook graag samen met de ondernemers de sporen uit de geschiedenis, in het landschap zichtbaar maken om het huidige recreatieve aanbod te versterken. Dit zou kunnen resulteren in vernieuwende en inspirerende plattelandsactiviteiten in het buitengebied van gemeente Koggenland.

6. 3. Duurzaamheid

6.3.1. Algemeen

Duurzaamheid is een breed begrip en heeft duidelijke raakvlakken met de andere verkenningen. In de andere verkenningen komen bijvoorbeeld verduurzaming woningvoorraad, biodiversiteit, circulaire-/kringloopbedrijvigheid, en dergelijke voor. Het is daarmee een begrip dat niet eenduidig onder één noemer gebracht kan worden.

Duurzaamheid op deze plek in de Kadervisie behelst vooral de energieopgave die er ligt. Tot dusver zijn er lokaal initiatieven gerealiseerd, maar ook zoveel gesneuveld of worden tegengehouden. Vandaar dat vanuit het Rijk nu landelijk de Regionale Energie Strategieën (RES) in gang zijn gezet die in iedere regio tot een verduurzaming van de energiewinning moeten leiden. De processen daartoe lopen parallel aan deze Kadervisie en de participatie die is uitgevoerd.

Dat geldt ook voor de gemeentelijke beleidsvisie met betrekking tot kleinschalige zonnevelden. Dat proces is eveneens gaande en moet leiden tot een aparte specifieke beleidsvisie.

Het nu keuzes maken in deze Kadervisie kan al snel weer worden doorkruist door de uitkomsten en beslissingen die in het kader van de RES en de beleidsvisie worden gemaakt.

Desalniettemin ligt er de ambitie voor een duurzaam en klimaatbestendig Koggenland 2050. Vanuit die ambitie worden keuzes gemaakt en worden zaken opgepakt. Stap voor stap wil de gemeente haar doelstellingen realiseren. Daarbij wordt niet overhaast te werk gegaan en wordt bijtijds geëvalueerd en worden nieuwe ontwikkelingen meegenomen, zoals de RES.

In deze Kadervisie wordt voortgeborduurd op de ambitie. Er worden vooral de uitkomsten van de participatie beschreven, zodat een indruk ontstaat wat de mensen vinden van duurzame energiewinning. Ook zijn enkele doelstellingen geformuleerd die voortvloeien uit de verkenning en die zich verhouden tot opgaves die los van de RES en de beleidsvisie om standpunten vragen en voortvloeien uit de eigen doelstellingen.

6.3.2. Wat is de mening van de inwoners over het thema duurzaamheid

De meeste mensen willen bijdragen aan het beperken van klimaatproblemen. Wel vinden ze dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, (grote) bedrijven en overheid. Ze zijn verdeeld over wie verantwoordelijkheid hoort te nemen en wie welke rol heeft. Van de overheid wordt in het algemeen een sturende en faciliterende rol verwacht en duidelijkheid in het beleid. Van grote bedrijven wordt verwacht dat zij voorop lopen en zich als eerste actief inzetten op verbeteringen.

Toewerken naar een energie neutrale gemeente

- Er is overall meer draagvlak voor zonne-energie dan voor windenergie. De meeste inwoners vinden dat er niet te veel zonnepanelen moeten komen en alleen op daken (65%). Ruim 30% van de inwoners is voor zoveel zonnepanelen als nodig en wil ook de aanleg van grote zonneparken mogelijk maken. Voor opwek via wind is minder draagvlak. Daarvan vindt slechts 7% dat er ook grote windparken mogelijk moeten worden

gemaakt. Een derde van de inwoners wil helemaal geen extra windmolens. De meeste inwoners vinden dat windmolens wél kunnen bij bedrijventerreinen en langs wegen.

- Een deel van de inwoners gelooft dat kernenergie de oplossing is voor de toekomstige energievoorziening.
- Een deel van de inwoners gelooft in innovatie en de toepasbaarheid van waterstof in de energietransitie.
- De meeste inwoners geven aan energiebesparing van de eigen woning van belang te vinden, maar achten dit te duur. Ruim een derde van de inwoners neemt ook graag besparende maatregelen ook al kost dit best veel geld.

Een veilig en gezond leefklimaat behouden en bevorderen

Van de inwoners is ruim een kwart tevreden over het openbaar groen in de gemeente zoals het nu is. Van de overige inwoners vindt de helft dat het goed zou zijn dat er meer gebieden voor natuurontwikkelingen bestemd zouden worden en de andere helft dat bij ontwikkelingen rekening gehouden moet worden met biodiversiteit en natuur. Ruim 40% van de inwoners vindt dat geluids- en lichthinder verminderd kan worden. En 57% van de inwoners vindt dat de gemeente ondernemers moet aanspreken op het gebruik van gif- of meststoffen.

Terugdringen van de uitstoot van CO².

- Wanneer woningen van het gas af moeten, heeft 25% de voorkeur voor een collectief warmtenet. De overige inwoners voelen meer voor een individuele oplossing middels elektrische verwarming, een warmtepomp. Inwoners zien het meest op tegen de kosten van 'van het gas af' moeten (ruim 66%), gevolgd door de rompslomp van verbouwingen (21%) en niet weten hoe de nieuwe methoden werken (13%).
- Meer dan de helft van de inwoners geeft aan dat de autobereikbaarheid van Koggenland erg belangrijk is. Ruim een kwart zou bij betere openbaar vervoer verbindingen de auto willen laten staan en ruim een op de vijf wil dit bij snellere/veilige fietsroutes. De meningen over elektrisch rijden zijn verdeeld: de groep die het niet belangrijk vindt, is ongeveer even groot als de groep die voor bijvoorbeeld meer laadpalen is. Een minderheid van de inwoners (13%) loopt warm voor maatregelen als zelfrijdende auto's via 5G.
- Er lijkt veel draagvlak voor hergebruik van materialen. Bijna driekwart van de inwoners geeft aan dat het belangrijk is zo min mogelijk weg te gooien en meer te recyclen en repareren. De meeste inwoners erkennen het nut van gescheiden inzamelen, slechts 1 op de 10 denkt dat dit toch niet werkt. Inwoners zijn geen voorstander van meer betalen wanneer je meer afval produceert (afvalstoffenheffing), slechts 15% is hier vóór.

In de enquête was de mogelijkheid geboden zelf een toelichting te geven en/of opmerkingen mee te geven. De woordwolk hiernaast laat de 100 meest opgeschreven termen zien. In bijlage 2 is hier verder toelichting op gegeven.

6.3.3. Ambities duurzaamheid

Visie op duurzaamheid: Een duurzaam en klimaatbestendig Koggenland in 2050

Koggenland wil samen met bedrijven en inwoners werken aan een duurzaam Koggenland in de volle breedte met oog voor de lokale economie en borging van het Westfries landschap.

Koggenland wil bijdragen aan de vermindering van CO₂ uitstoot en verhoging van de biodiversiteit door elektrificering, besparing en de opwek van duurzame energie en met aandacht voor materialen en schadelijke stoffen.

Duurzaamheid is een veelzijdig onderwerp. Eerder werd in de verkenning duurzaamheid geordend op 6 thema's. Er is in dit uitvoeringsprogramma gekozen om deze 6 thema's onder te verdelen in vier subdoelstellingen. Deze vier subdoelstellingen dragen samen bij aan de hoofddoelstelling zoals verwoord bij de 'visie'. Elke indeling kent zijn beperkingen, veelal is sprake van onderlinge samenhang en overlap. Hieronder is de indeling schematisch weergegeven. Vervolgens volgt daarna een inhoudelijke toelichting per subdoelstelling. Dit Uitvoeringsprogramma is met name gericht op de periode 2020 – 2024. Aan de plannen vanaf 2025 zal te zijner tijd meer invulling worden gegeven.

Ambities	Ambities	Thema	Onderwerpen zijn o.a.
S L I M D U U R Z A A M	1. Energie neutrale gemeente	Energieverbruik	Isolatie en energiebesparing in gebouwen, installaties en apparaten en opslag van energie
		Duurzame opwekking	Zonne-energie, windenergie, biomassa, geothermie, warmtepompen en overige relevante technieken
	2. Veilig en gezond leefklimaat	Mobiliteit	E-vervoer, E-infrastructuur en bereikbaarheid
		Natuur	Water- en hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en groen
		Milieu	Luchtkwaliteit en asbest
	3. Duurzaam omgaan met materialen en grondstoffen.	Circulair	Afvalstromen, hergebruik, bouwproces, gebruik, hergebruik van lokale en regionale grondstoffen en het verminderen van gebruik van grondstoffen

thema's en onderwerpen per subdoelstelling.

Ambitie 1: toewerken naar een energie neutrale gemeente

In het klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland in 2050 energieneutraal is. Dit betekent dat er evenveel energie wordt opgewekt als wat wordt verbruikt. In het Pact van Westfriesland 7.1 hebben de Westfriesse gemeenten de ambitie vastgelegd om met de regio Westfriesland in 2040 energieneutraal te zijn. Koggenland doet mee in de regionale samenwerking maar kiest als richtdatum hierin een andere lijn.

Deze ambitie focust op 2 aspecten:

- Duurzame opwek in alle vormen
- Energiebesparing door innovatie, isolatie en gedragsverandering

Voorbeelden van inspanningen om deze ambitie te bereiken, zijn onze bijdrage aan de RES, de meerjarenaanpak bestaande bouw, het opstellen van zonne-beleid, stimuleringsmaatregelen voor zon op dak van inwoners en bedrijven, de warmtetransitie visie en het verduurzamen van de eigen gebouwen.

De gemeente Koggenland is op dit moment voor 6% energieneutraal, er moet dus nog veel gebeuren om de ambitie waar te maken. Vanuit het klimaatakkoord al moet het nodige worden gedaan, zoals het opstellen van een Warmte transitie visie (WTV) en de Regionale Energie Strategie (RES). Beide richtinggevende documenten moeten in 2021 worden opgeleverd. De RES wordt vervolgens tweemaal per jaar herzien en de WTV elke 5 jaar. Deze moeten vervolgens worden verankerd in het omgevingsbeleid. De inspanningen die vanuit de RES

naar voren komen zullen tijdelijk een extra druk leggen op de afdeling Wonen en ondernemen van de gemeente.

Uit de participatie is gebleken dat er veel animo is voor zon op dak, dus hier zal extra op ingezet worden. Dit gebeurt door een uitbreiding van de werkzaamheden van het Duurzaam Bouw Loket (DBL), een (regionale) stimuleringsaanpak voor bedrijven en het onderzoeken van de mogelijkheden om een gezamenlijke inkoopactie te houden voor particulieren.

De transitie naar een duurzame samenleving kan niet zonder goede en nuttige communicatie. Daarom wordt er ingezet op het informeren van inwoners en waar mogelijk ontzorgen bij het verduurzamen van hun woningen. Dit betekent ook dat de gemeente de inwoner met leningen stimuleert, maar dat de inwoner wel zelf verantwoordelijk is voor de investering.

Daarnaast zal de ervaring en kennis die opgebouwd wordt bij het verduurzamen van het eigen vastgoed gebruikt voor de informatievoorziening naar inwoners en bedrijven. Bovendien worden, waar mogelijk projecten van het woningbedrijf gekoppeld met verduurzaming van woningen rondom.

Ambitie 2: een veilig en gezond leefklimaat behouden en bevorderen

Veilig

Een duurzaam Koggenland draagt bij aan (het behoud van) een veilig leefklimaat door voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Klimaatverandering brengt extra risico's voor de volksgezondheid en bestaanszekerheid van inwoners met zich mee. Zoals in de nationale klimaatadaptatiestrategie vastgesteld is wordt het:

1. Natter: heviger regenbuien
2. Droger: langere periodes zonder regen
3. Warmer: hogere temperaturen
4. En de zeespiegel stijgt

Dit alles heeft gevolgen voor onze leefomgeving en de natuur. Om deze gevolgen op te vangen wordt er gewerkt aan een regionale klimaatadaptatiestrategie. Deze is naar verwachting eind 2020 klaar. Daarnaast moet ook de natuur klimaatadaptief worden. Hiervoor wordt een biodiversiteitsplan opgesteld. In de enquête gaf 75% van de inwoners aan dit belangrijk te vinden en dat de gemeente hier meer aandacht aan moet besteden.

Gezond

Een duurzaam Koggenland betekent ook een gezonder leefklimaat. Denk aan de beperking van de uitstoot van fijnstof en CO₂ en aan een goede sanering van de asbestdaken in de gemeente.

Vanuit het klimaatakkoord wordt bovenregionaal gewerkt aan een breed mobiliteitsplan. Breed in de zin dat er wordt ingezet op gedragsverandering, via bewustwording, een werkgeversbenadering, etc. en door inzet op elektrificatie van het vervoer. Daarnaast moet er lokaal een strategische laadpaleninfrastructuur worden opgesteld (uiterlijk eind 2020). Deze moeten (ook) lokaal geïmplementeerd worden. Door meer elektrisch vervoer wordt

de uitstoot van CO₂ en fijnstof beperkt. Op dit moment is vervoer in de gemeente Koggenland verantwoordelijk voor 42% van de CO₂ uitstoot en het energieverbruik. Hier is dus nog veel winst te halen.

Ambitie 3: Duurzaam omgaan met materialen en grondstoffen

Door inzicht te creëren in de materiaalstromen binnen de gemeente kunnen we circulair werken bevorderen. Door deze informatie te delen faciliteren we ondernemers om de materialenstromen binnen de gemeente te hergebruiken.

Kwantificeren van een materiaalstroom is vaak de eerste stap in het herkennen van kansen in circulariteit. Zo kunnen sinds kort netten van de bollentuinderijen worden gewassen en hergebruikt door een wasserij in Obdam. De focus op één productstroom zorgt voor een zeer homogene materiaalstroom die essentieel is voor het recyclingproces. Door het samenbrengen van deze afvalstroom en in beeld te krijgen waar deze vrij komt, is het voor dit bedrijf inzichtelijk geworden dat hier een kans ligt.

Bij hergebruik van materialen, bijvoorbeeld bouwmaterialen, is de duur tussen het moment van vrijkomen en het moment van gebruik vaak een obstakel om materialen opnieuw te gebruiken. Het realiseren van een opslagdepot voor dit soort materialen kan helpen om dit obstakel weg te nemen en circulair werken in de bouw te bevorderen. Door regionaal uit te zoeken waar dit soort opslagdepots zouden kunnen worden gerealiseerd dragen we met ruimtelijk beleid bij aan een circulair werkproces van bedrijven.

Ook in eigen beheer gaat de gemeente Koggenland in de toekomst steeds bewuster om met materialen en grondstoffen. Denk bijvoorbeeld aan circulair inkopen of materialenpaspoorten voor alle gebouwen binnen de gemeente. Dit alles draagt bij aan de doelstelling van een afvalvrij Koggenland in 2050 in lijn met de circulaire ambities van het rijk. Want circulaire economie heeft als doel dat onze economie afvalvrij wordt. Door hergebruik, gebruiken we minder nieuwe grondstoffen en is er minder afval om te verbranden. Hieronder valt natuurlijk ook het verminderen van de hoeveelheid afval van de inwoners en bedrijven in Koggenland.

De focus op circulariteit heeft op dit moment niet de eerste prioriteit. Circulair werken is nog erg in ontwikkeling. Door nog even te wachten verwachten we minder last te hebben van de wet van de remmende voorsprong. Vooralsnog zorgen we dat we aangehaakt blijven bij de ontwikkelingen in de regio en waar mogelijk ook deelnemen aan evenementen.

Ambitie 4: Slim duurzaam

Zoals aangegeven is Slim duurzaam een subdoelstelling die geïntegreerd wordt bij de andere drie subdoelstellingen. Neem bijvoorbeeld dataverzameling over het gebruik van grondstoffen, smart-grids voor het beperken van de druk op het regionale elektriciteitsnet of Apps waarin inwoners en bedrijven informatie kunnen doorgeven over zwerfafval, losse tegels en grote plassen in verband met klimaatadaptatie.

Technologie speelt een belangrijke rol in de samenleving van de toekomst. Technologie helpt om gedragsverandering tot stand te brengen, maar helpt ook om data te verzamelen en inzicht te creëren in allerlei processen en problemen. Deze data kan gebruikt worden

voor een slimmer gebruik van onze fysieke leefomgeving. Wanneer technieken of online applicaties verder uitontwikkeld zijn, kunnen we profiteren van de kansen die hierin liggen.

De gemeente is voorstander van initiatieven in technologische toepassingen. Hoewel het gebruik van deze toepassingen met name door een marktaanbod van de grond moeten komen is er door de huidige beperkingen op het elektriciteitsnet ook een belang voor de gemeente om hierin een actievere rol te nemen totdat de congestie op het net is opgelost. Er zal onderzocht worden welke rol dit moet zijn om zoveel mogelijk inwoners en lokale initiatieven te ondersteunen om toch de opwek van duurzame energie te bevorderen. Daarnaast wordt verder toegewerkt naar meer data gestuurd beleid. Hierin wordt ook de regionale samenwerking gezocht.

Het elektriciteitsnet in de gemeente Koggenland is zo goed als vol. Het is nu alleen mogelijk om energie op te wekken voor eigen gebruik. Levering aan het net is in ieder geval tot 2024 niet mogelijk volgens netbeheerder Liander. Door slimmer en lokaal gebruik te maken van energie, door gebruik van innovatieve oplossingen is het mogelijk om het net te ontlasten en op die manier niet tot stilstand te komen totdat de congestie op het net is opgelost.

6.3.4. Uitvoering

In deze paragraaf is aangegeven waar de komende jaren uitvoering aan zal worden gegeven in afwachting van de volwaardige Omgevingsvisie. In bijlage 2 zijn in een tabel de concrete uitvoeringsstappen verwoord.

Keuzes maken

Koggenland is een landelijke gemeente, met relatief weinig inwoners en veel ruimte. Dit betekent dat er theoretisch volop ruimte is om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelen van Nederland.

Door het in 2019 vastgestelde landelijke klimaatakkoord komen er veel nieuwe inspanningsverplichtingen op ons af. De vijf grootste verplichtingen hierbinnen op dit moment zijn:

- Het opstellen en vervolgens uitvoeren van een Regionale Energie Strategie.
- Het opstellen en uitvoeren van de Warmte Transitie Visie.
- De overgang naar de omgevingswet en het algemeen inbedden van duurzaamheid hierin.
- Het opstellen van een klimaatadaptatiestrategie.
- De overgang naar duurzame mobiliteit.

Dit uitvoeringsprogramma richt zich de komende jaren dan ook met name aan het voldoen aan de wettelijke eisen uit het Klimaatakkoord - de bestaande afspraken en akkoorden gericht op duurzaamheid en de energietransitie. Vanuit deze afspraken en zaken uit de verkenning, wordt het programma opgebouwd - uitgewerkt en toegespitst op de Koggenlandse situatie. Het programma geeft helderheid – houvast – tempo en richting aan het werk dat gedaan wordt, binnen dit kader.

Het RES-proces is complexe materie en moet in bovenregionaal (NHN) verband worden opgepakt. En ook de warmtetransitie, waarbij iedereen van het aardgas af moet, is een flinke

uitdaging. Bij beide processen moeten inwoners en andere belanghebbenden zoals agrariers, ondernemers, de netbeheerder en natuurorganisaties worden betrokken. En de belangen lopen hierbij sterk uiteen. Een dergelijk proces moet zorgvuldig worden aangepakt en kost veel tijd.

In de maatschappij leeft duurzaamheid op verschillende manieren: voor de één gaan de ontwikkelingen te snel en voor de ander juist niet snel genoeg. Inwoners zitten met veel vragen en zorgen en benaderen hiervoor de gemeente. Daarom is het belangrijk om een goede communicatiestrategie op te zetten voor de bovengenoemde onderwerpen.

Om enkel op alle onderdelen die het klimaatakkoord omvat aan de wettelijke eisen te voldoen en daarnaast de samenleving hier goed in mee te nemen, is een uitbreiding van ambtelijke capaciteit voor duurzaamheid noodzakelijk. Zowel beleidsmatig als op gebied van communicatie.

Algemene insteek van het uitvoeringsprogramma:

Er is gekozen om het Uitvoeringsprogramma tot 2024 te richten op de meest dringende zaken die uit het klimaatakkoord naar voren komen en die hiervoor zijn genoemd om in ieder geval aan een aantal wettelijke vereisten te voldoen zoals hiervoor beschreven hiervoor.

Ook zijn er in het Uitvoeringsprogramma tot 2024 een aantal ambities meegenomen die uit de participatie tot nu toe komen en die passen bij de situatie van Koggenland. Dit gaat om extra inzet voor zon op daken van particulieren en inwoners en om innovatieve oplossingen om slim met energie om te gaan. Dit heeft allebei ook te maken met de beperkte aansluit capaciteit op het net van Liander waardoor grotere duurzame energieproductie bijna niet mogelijk is. Circulariteit zal na 2024 verder opgepakt worden, omdat dit nog in grote mate moet ontwikkelen.

Daarnaast moet rekening worden gehouden met diverse projecten die al lopen of die nog op ons pad kunnen komen. De wereld om ons heen staat immers niet stil. Het is belangrijk om ambtelijke en financiële ruimte te creëren om te kunnen anticiperen op projecten of initiatieven vanuit de samenleving die passen bij Koggenland.

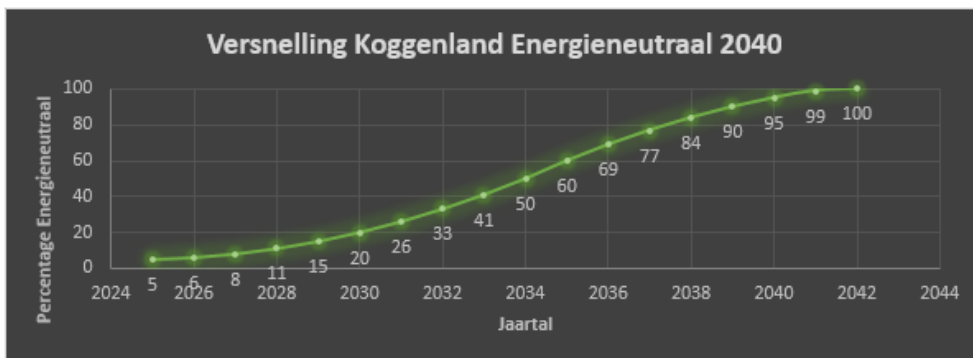
De tijdhorizon van dit programma is tot 2024. De plannen die in de periode 2020-2024 worden gemaakt zullen tussentijds concretere doelstellingen en uitvoeringsagenda's per onderwerp met zich meebrengen. Ook zullen er nieuwe ontwikkelingen en inzichten zijn, die worden opgepakt en verwerkt.

Zo is het op dit moment nog niet duidelijk welke aanvullende middelen er vanuit het Rijk (structureel) beschikbaar komen voor de energietransitie.

Versnelling energietransitie

Omdat er nu nog te weinig capaciteit is om aan alle verplichtingen en lopende zaken te voldoen, is het belangrijk om eerst de zaken op orde te krijgen en vervolgens een versnelling te realiseren voor de eigen ambities om uiteindelijk de lijn van het klimaatakkoord op te pakken richting 2050.

Aan het einde zal de versnelling afzakken, omdat het uiteindelijk steeds moeilijker wordt om helemaal energieneutraal te worden. Figuur 3 geeft een indicatie van het verloop van de energietransitie voor Koggenland. De meest recente data geeft aan dat Koggenland in 2017 6.1% energieneutraal was en het energieverbruik tussen 2010 en 2017 met 0.5% gestegen was (Energemonitor gemeente Koggenland, 2019). Als er tot 2025 niets gedaan wordt, zakt het percentage duurzame energie richting 2025. Daarom is als startpunt gekozen 5% energieneutraliteit.

Versnelling percentage energieneutraliteit gemeente Koggenland

6. 4. Gezondheid

6.4.1. Wat vinden de inwoners van het thema gezondheid

De meeste mensen verwachten dat de inwoners en de fysieke leefomgeving van Koggenland in de toekomst even gezond en goed en zelfs gezonder en beter zijn als nu. De jeugd is daar iets minder positief over.

Mensen vinden gezondheid belangrijk, maar het is in eerste plaats vooral een eigen verantwoordelijkheid. De gemeente moet gezondheid wel als belangrijk toetsingskader betrekken bij ontwikkelingen, maar verplichte regels zit de meerderheid niet op te wachten.

Het voor iedereen toegankelijk maken van bestaande openbare gebouwen scoort heel hoog, ook als dit botst met andere belangen.

6.4.2. Ambities

Gezondheid is altijd indirect een aspect geweest waar in de ruimtelijke ordening en de milieuwetgeving rekening mee is gehouden. Het gaat dan vooral om de fysieke gezondheid. In het maatschappelijk doel van de Wet is onder andere aangegeven dat gestreefd wordt naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en het in stand houden daarvan. Gezondheid is expliciet een doel van de Omgevingswet en moet dus zowel op het niveau van de Omgevingsvisie als op het niveau van planvorming en vergunningverlening in beeld zijn.

In de eerste plaats is daarbij van belang om de reikwijdte van de gezondheid goed vast te leggen. De gemeente sluit daarbij aan bij de eerdere beleidsvisie die voor gezondheid is gemaakt. Die specifieke beleidsvisie blijft toegepast bij de inrichting van de instrumenten en de afwegingen die gemaakt moeten worden. In die beleidsvisie is gezondheid in brede zin als uitgangspunt genomen. Een voorbeeld van een dergelijk onderwerp dat ook direct verbonden is met de fysieke leefomgeving, is de toegankelijkheid van gebouwen.

Dat er daarbij een rol voor de gemeente is weggelegd, is helder. De vraag is echter, in hoeverre de gemeente deze taak moet oppakken en doorvoeren. Waar eindigt de invloed van de gemeente en begint de eigen verantwoordelijkheid.

Koggenland doet voorts mee aan het Sportakkoord. Uitvoerder daarvan is de Stichting Sportraad Koggenland. Zij zijn een zelfstandige partij die verbindingen zoekt tussen sport en bewegen enerzijds en Welzijn, gezondheid en een gelukkige samenleving anderzijds. Zij willen en kunnen hier eveneens een rol in spelen.

Een belangrijke vraag in de participatie was daarom in hoeverre de gemeente actief moet handelen met betrekking tot de gezondheid van mensen. Driekwart van de mensen vindt dat gezondheid in beginsel een verantwoordelijkheid van de mensen zelf is. Van de gemeente wordt niet verwacht dat er verplichte regels komen die mensen aanzetten tot een gezonde leefstijl. Wel vindt een meerderheid gezondheid dusdanig van belang dat van de gemeente wordt verwacht dat gezondheid telkens mee wordt gewogen bij initiatieven. Een kwart van de mensen vindt dat de gemeente verder mag gaan en wel dwingende regels met betrekking tot gezondheid mag stellen. De gemeente neemt deze uitkomsten ter harte en zal vooreerst bij het inrichten van de regels en bij het afwegen van initiatieven gezondheid als één van de belangrijke afwegingscriteria betrekken. Op welke wijze dat gebeurt, wordt

in het Omgevingsplan verder uitgewerkt. Gezondheid wordt één van de leidend principes bij ontwikkelingen. Duidelijk is wel dat de gemeente haar inwoners niet zal verplichten tot gezonder leven. In verdere planvorming worden daarvoor dan ook geen dwingende regels opgenomen.

Daarnaast is de gemeente zich bewust van het feit dat gezondheid niet alleen een belangrijke voorwaarde is voor een goede kwaliteit van leven, maar gezondheid ook direct relatie heeft met de lasten die de gemeenschap voor de gezondheidszorg moet dragen. De gemeente zal daarom actief mensen inspireren tot meer bewegen en tot een gezondere leefstijl. De overheid heeft dit altijd al als een deel van haar taak gezien, zoals bij het terugdringen van het roken en alcoholgebruik, en zal die taak ook in samenspraak met haar ketenpartners in de toekomst voortzetten. Vele partijen zijn op dit vlak al actief en de gemeente zal deze gedragslijn voortzetten. Met voorlichting en promotie zal aandacht besteed worden aan informatie die de mensen tot een gezondere leefstijl kunnen verleiden en inspireren.

De toegankelijkheid van gebouwen is eveneens een vraag binnen de participatie geweest. Hier verlangt de bevolking een actieve houding van de gemeente. Alleen doen wat wettelijk verplicht is, is niet genoeg. De gemeente moet er zorg voor dragen dat gebouwen voor iedereen toegankelijk zijn. De gemeente zal dit uitgangspunt telkens bij nieuwbouw, maar ook bij het beheer van de bestaande gebouwen hanteren.

Samenvatting van de ambities:

- **gezondheid is één van de leidende principes bij ontwikkelingen die plaatsvinden in de fysieke leefomgeving;**
- **een inspirerende en voorlichtende rol in samenspraak met ketenpartners spelen om mensen te bewegen tot een gezondere leefwijze;**
- **gebouwen moeten voor iedereen toegankelijk zijn.**

6.4.3. Uitvoering

Het beleid met betrekking tot gezondheid is zeer recent vastgelegd in de Nota lokaal volksgezondheidsbeleid 2018-2021. In deze nota is een uitvoeringsparagraaf opgenomen. Die blijft vooralsnog onverkort van kracht. In deze Kadervisie wordt daar geen extra uitvoering aan toegevoegd.

6. 5. Samenhang tussen de thema's

Er is voor gekozen om in deze Kadervisie aan de hand van vier verkenningen een eerste stap naar de volwaardige Omgevingsvisie te maken. Die eerste stap geeft de mogelijkheid om te kijken wat een integrale benadering met zich meebrengt en van de gemeente vraagt. Bovendien geeft het de mogelijkheid te leren wat participatie inhoudt. Het hele proces moet uiteindelijk leiden tot de Omgevingsvisie zoals de Omgevingswet die heeft bedoeld.

Het is van belang om aan te geven dat de verkenningen niet los van elkaar kunnen worden gezien. Dat lijkt vanzelfsprekend, maar het is goed om dat te benadrukken. Een keus binnen de ene verkenning kan gevolgen hebben voor de keus in een andere verkenning. Ook kunnen keuzes elkaar versterken of kunnen conflicten ontstaan.

Omdat deze Kadervisie nog niet alle thema's aan de orde stelt die straks de volledige invulling van de fysieke leefomgeving in de Omgevingsvisie gaan omvatten, is een volledige integrale benadering en ambitie nog niet bepaald en zijn ook nog geen leidende principes voor de inrichting van de fysieke leefomgeving vastgelegd.

Daarnaast is het ook goed om aan te geven dat de verkenningen vooral zien op thema's die voortdurend in ontwikkeling zijn. Een keuze nu voor de landbouw kan binnen enkele maanden weer achterhaald zijn als landelijk een andere koers wordt afgesproken. De Kadervisie, en straks ook de Omgevingsvisie, heeft een dynamisch karakter dat past in de beleidscyclus en vraagt om een voortdurend bijsturen en actueel houden van de ambities en keuzes. Van de Omgevingsvisie wordt ook gevraagd een blik op de verre toekomst te maken. Die blik lijkt in conflict te zijn met het dynamische karakter. Dat geldt wel voor de verkenningen en de daaraan ten grondslag liggende thema's die voortdurend in ontwikkeling zijn en blijven, maar een blik op de toekomst kan zeker vanuit een aantal algemene principes worden gemaakt. De participatie heeft daarvoor een mooie basis geboden. Een overgrote meerderheid van de inwoners heeft de wens geuit dat Koggenland groen, rustig en landelijk blijft. Men maakt zich zorgen op te gaan in een groter geheel en/of dat Koggenland volgebouwd wordt. Hier ligt kort gezegd een mooie ambitie voor de toekomst waaraan de gehele beleidsontwikkeling en de leidende principes binnen Koggenland zich voortdurend aan kunnen spiegelen. Deze door de inwoners nadrukkelijk meegegeven boodschap kan ook leidend zijn voor de positie die Koggenland inneemt in de beleidsontwikkeling in Westfriesland en Holland boven Amsterdam.

6. 6. Rol van de gemeente en dienstverlening

6.6.1. Rol van de gemeente

Koggenland is een gemeente die samen met haar inwoners en ondernemers wil optrekken. Uit de participatie is gebleken dat een groot deel van de mensen tevreden is over de gemeente. Het kan altijd beter en daar wil de gemeente mee aan de slag. Ook wordt er regionaal veel samengewerkt en is er een goede relatie met de ketenpartners.

Daar staat tegenover dat het instrumentarium nog een sterk regisserend karakter heeft, al dan niet als logisch gevolg van hogere regelgeving.

Met de komst van de Omgevingswet wordt de gemeentelijke organisatie 'gedwongen' de transitie te maken van een meer uitvoerende gemeente naar een gemeente die ook een visie heeft bij ontwikkelingen maar deze niet direct vertaalt naar beleidsdocumenten. We trekken op met onze inwoners en stakeholders maar durven ook verantwoordelijkheden in de samenleving te leggen. Pas dan wordt dit vertaald naar beleidsstukken. Deels vind die transitie al plaats door het enkele jaren terug inrichten van een afdeling Fysiek domein (W&O), het recent ingerichte cluster Programma's (binnen W&O) met strategische adviseurs, meer integraal samenwerken over teams/afdelingen heen, etc. Een en ander vraagt meer van de organisatie dan nu. Dit heeft direct consequenties op de formatie, het werken met een flexibele schil, samen werken op regionaal niveau, etc. Hierin zal in menskracht geïnvesteerd moeten worden.

De gemeente is zich bewust dat de Omgevingswet verregaande aanpassingen van de organisatie met zich meebrengt, maar dat ook de manier van werken aanpassingen behoeft. Het is belangrijk om te kijken in hoeverre het instrumentarium daar beter op aan kan sluiten.

In de afbeelding worden de twee uiterste rollen geschetst, namelijk de regulerende en dus bepalende gemeente en de gemeente die veel loslaat en de verantwoordelijkheid bij inwoners en ondernemers neerlegt. Daar liggen vele varianten tussenin.

Het is belangrijk te beseffen dat de keuze voor een rol niet eenduidig hoeft te zijn. De rol kan per gebied en per thema verschillen. De gemeente kan bijvoorbeeld vanwege de urgentie bij de energietransitie of de bescherming van haar cultureel erfgoed een sterk regulerende en regisserende rol oppakken, terwijl zij bij de landbouwtransitie, die vooral vanuit het Rijk wordt gestuurd, of bij de verbetering van gezondheid een stimulerende en faciliterende rol vervullen. Ook kan de rol op de bedrijventerreinen een heel andere rol zijn dan in de woongebieden. Al die verschillende rollen brengen verschillende regels en een zekere impact op de organisatie met zich mee.

Verwacht wordt dat de samenwerking met de regio geïntensiveerd zal worden. De samenwerking om gezamenlijk te anticiperen op de Omgevingswet en de positie die de ketenpartners hierbij hebben ingenomen, heeft hiervoor nieuwe impulsen geschapen. De gemeente Koggenland ziet dit als een positieve ontwikkeling om haar eigen waarden en kwaliteiten in een groter perspectief tot uitdrukking te brengen, waaronder het behoud van het landelijke en dorpse karakter, de leefbaarheid (woningbouw, bereikbaarheid, voorzieningen, sociale cohesie) en ondersteuning MKB. De ambitie is dan ook om de samenwerking met de regio verder te intensiveren en te versterken en waar dat kan ontwikkelingen met de regio gezamenlijk op te pakken. Het Pact van Westfriesland is daar een sprekend voorbeeld van.

Samenvattend ligt de ambitie van de gemeente Koggenland zelf vooral in een rol die inspireert, faciliteert en stimuleert. De gemeente wil minder subsidiëren en reguleren. Voorbeelden die daarvoor al in gang zijn gezet en die zich daar goed voor lenen zijn de dorpsgesprekken, maar ook de intensivering van overleg tussen de gemeente en haar ondernemers. Regels zijn een laatste redmiddel om de goede omgevingskwaliteit en het behoud van een gezonde en veilige leefomgeving te waarborgen. Als basis ligt daar wel telkens de zorg voor de kernkwaliteiten en kernwaarden aan ten grondslag. Die boodschap is nadrukkelijk ook uit de participatie tot de gemeente doorgedrongen. De ambitie heeft ook impact op het ambtelijk apparaat. Medewerkers van de gemeente moeten over de competenties en vaardigheden beschikken om de rollen te kunnen vervullen.

Daarnaast vraagt dat ook iets van de samenleving. Daar waar de gemeente een grotere verantwoordelijkheid en zorgplicht bij de inwoners en ondernemers legt, wordt ook een actievere houding van de samenleving gevraagd. De gemeente zal samen met haar inwoners en ondernemers deze transitie waar moeten maken en kijken waar dat wel en waar dat minder goed slaagt. Bijsturing is voortdurend mogelijk. Ook de rol van de gemeente maakt deel uit van de dynamische beleidscyclus en vraagt daarom voortdurend om het anticiperen op opgedane ervaringen.

Specifieke rol ten aanzien van de uitvoering van het thema wonen

De gemeente faciliteert door woningbouw op de gewenste plekken toe te staan en zet – via overleg en regels – in op een goede afstemming tussen aanbod en lokale vraag en op een goede kwaliteit van de woningen en woonomgeving. Daarnaast benut de gemeente eigen grondposities en het woningbedrijf om nieuwbouw (in samenwerking met marktpartijen) aan te jagen en innovatie -ook in de bestaande bouw- te stimuleren.

Daar waar de markt niet voorziet in een goede afstemming tussen vraag en aanbod kan de gemeente aanvullende instrumenten inzetten, zoals leningen, informatie of urgentieregels. Om de markt niet te verstoren en financiële risico's te beperken, is de gemeente terughoudend als het gaat om subsidiëren of het actief doen van grondaankopen.

Specifieke rol ten aanzien van de uitvoering van het thema economie, recreatie en toerisme

De gemeente neemt op de beleidsthema's economie, recreatie en toerisme een aanjager rol aan. De gemeente gaat actief, samen met de ondernemers aan de slag met de lokale- en regionale opgaves. Met als mogelijk gevolg dat de inwoners en de ondernemers zich niet alleen betrokken voelen bij het oppakken van de opgaves, maar dat zij zich ook verantwoordelijkheid voelen voor de gevonden oplossingen en de realisatie daarvan.

Specifieke rol ten aanzien van de uitvoering van het thema duurzaamheid

De gemeente jaagt de transitie naar een duurzaam Koggenland aan door initiatieven met elkaar te verbinden, in eigen beheer duurzaam te opereren en nieuwe ontwikkelingen duurzaam vorm te geven. Ook faciliteert de gemeente initiatiefnemers die naar duurzame oplossingen zoeken. Dit doen we door in overleg en via beleid ruimte te creëren voor duurzame opwekking van energie en middelen ter beschikking te stellen aan inwoners en bedrijven om te verduurzamen.

Ook draagt de gemeente zorg voor een goede inbedding van participatie van burgers in de transitie naar een duurzaam Koggenland.

Specifieke rol Woningbedrijf en gemeentelijk vastgoed

De gemeente Koggenland is eigenaar van gemeentelijk vastgoed en ruim 800 woningen. Door dit bezit kan de gemeente het vliegwiel zijn bij ontwikkelingen of een bijdrage leveren aan volkshuisvestelijke vraagstukken. Daarnaast heeft de gemeente een voorbeeldfunctie. Naast de reeds vastgestelde ambities en uitgevoerde werkzaamheden willen we daarom met name het woningbedrijf gebruiken bij de wijkaanpak warmtetransitie, het realiseren van betaalbare huurwoningen, het verduurzamen van de vastgoedportefeuille, mogelijk maken van innovatieve woningbouwconcepten of bijdragen aan een betere doorstroming in de Koggenlandse woningmarkt. Op dit moment wordt uitvoering gegeven aan de eerder vastgestelde ambities en wordt binnen twee jaar geëvalueerd of we deze ambities hebben waargemaakt. Indien mogelijk leggen we de lat weer hoger!

6.6.2. Dienstverlening

De visie op dienstverlening voor de organisatie van Koggenland is onverkort van toepassing op de verschillende thema's.

Er is met betrekking tot het thema Wonen wel een aantal specifieke aspecten te benoemen:

- Initiatiefnemers voor woningbouwplannen willen we zorgvuldig en slagvaardig begeleiden, met aandacht voor belangen van omwonenden. In de uitvoering werken we samen, bijvoorbeeld als het gaat om de inrichting van de openbare ruimte. En in het kader van de Omgevingswet beoordelen we bouwplannen snel en integraal.
- Het kopen van een kavel of nieuwbouwhuis is een ingrijpende gebeurtenis. Dit laten we – voor zover mogelijk – niet alleen aan een ontwikkelaar over, maar hier besteden we als gemeente extra aandacht aan.
- We zetten extra in op de begeleiding van initiatieven voor collectief particulier opdrachtgeverschap.
- We benutten de positie van het eigen gemeentelijk woningbedrijf, met name in de afstemming met andere gemeentelijke afdelingen, voor een optimaal integrale dienstverlening naar (toekomstige) huurders.

Met betrekking tot het thema economie, recreatie en toerisme gaat de gemeente - actiever dan voorheen- structureel met de lokale ondernemers in gesprek. Op de thema's waarop nog geen overlegstructuren zijn, helpt de gemeente de ondernemers met het opbouwen van overlegstructuren. De gemeente zal hierbij fungeren als lokale verbinder en als aanjager op thema's die van belang zijn voor o.a. het optimaliseren van het lokale ondernemersklimaat.

maat. De gemeente wil initiatieven van onderop stimuleren, niet alleen voor de eigen bevolking maar ook voor bezoekers. De rol vraagt om meer interactie met de ondernemers maar ook meer afstemming in de eigen organisatie om draagvlak voor de opgehaalde ideeën te krijgen.

Er is met betrekking tot het thema Duurzaamheid een aantal specifieke aspecten te benoemen:

- Initiatiefnemers voor duurzame energie uit de eigen gemeente zullen we, met aandacht voor omwonenden, begeleiden in hun proces.
- De gemeente zorgt grote ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid voor participatie. De uitgangspunten voor participatie zijn meedenken, meefinancieren en gelijkwaardigheid tussen initiatiefnemer en inwoner.

7. KANSEN EN CONFLICTEN

7. 1. Algemeen

In dit hoofdstuk worden enkele voorbeelden genoemd van de wijze waarop verschillende thema's in elkaar grijpen of wat ook wel "meervoudige waarde creatie" wordt genoemd. Thema's kunnen in veel gevallen niet los van elkaar beoordeeld worden. In veel situaties leidt verbetering van een thema zonder meer ook tot een verbetering van andere thema's, maar kan de keus binnen een thema ook conflicten veroorzaken voor de ambities met betrekking tot een ander thema. Dat is goed om te beseffen. Immers, dat betekent dat daar waar een verbeteropgave van het ene thema wordt bewerkstelligd, het mogelijk is dat die verbeteropgave ook tot kansen en mogelijkheden - of juist conflicten - leidt met betrekking tot andere thema's.

Bij ieder initiatief komt dit in elkaar grijpen van belangen en thema's aan de orde. Het moet ondenkbaar worden dat iemand mag bouwen zonder een bijdrage te leveren aan de duurzaamheid, leefbaarheid en/of publieke voorzieningen. De Kadervisie of de Omgevingsvisie is echter niet de plek om dit uitputtend in op te nemen, deze voorbeelden zullen hierin dan ook niet verder worden uitgewerkt. De gedachte moet echter wel telkens onderwerp van discussie zijn in de afwegingen die worden gemaakt.

In dit hoofdstuk is daarom niet een volledig overzicht nagestreefd. Het hoofdstuk is vooral bedoeld om een aantal voorbeelden te beschrijven om een ieder bewust te maken van deze verbondenheid tussen thema's. Sommige voorbeelden vragen nadere uitwerking in de Omgevingsvisie, andere voorbeelden kunnen direct door vertaald worden naar het Omgevingsplan. De voorbeelden kunnen ook dienen als basis voor uitvoeringsprogramma's voor de komende jaren.

7. 2. Kansen

7.2.1. Wonen

Wonen - Recreatieparken

De omvorming van sommige recreatieparken naar woongebieden betekent dat de concurrentiekracht van parken die zich blijven richten op de recreatie verbetert. Het kan ook tot gevolg hebben dat de vitaliteit op recreatieparken verbetert. Daarnaast zijn er kansen om op te transformeren parken (al dan niet tijdelijk) oplossingen te bieden voor huisvesting van personeel, jongeren, spoedzoekers, en andere, die de huidige situatie in de kernen 'ontlast'. Wellicht zijn er ook verbeteringen mogelijk in de recreatieve verbindingen of natuurontwikkeling op of bij de transformatieparken en kunnen dagrecreatieve voorzieningen weer worden versterkt ten behoeve van de lokale inwoners en de leefbaarheid van het gebied. Een conflictueuze relatie ligt er mogelijk met de ontwikkeling van recreatie en toerisme. Als dat de komende tijd verbetert, kan dat weer vraag oproepen naar nieuwe recreatieparken. Al deze kansen en bedreigingen worden meegenomen in het voorgenomen onderzoek naar de toekomst van de recreatieparken.

Wonen – Gezond en veilig

Naast de transformatie van bestaande woonwijken, is er bij de ontwikkeling van nieuwe woningbouwplannen de kans om direct zorg te dragen voor een gezonde en veilige woonomgeving, natuurinclusief, duurzaam en klimaatneutraal bouwen en de aanleg van recreatieve verbindingen. De ambities voor die woningbouwplannen kunnen hoog zijn in relatie tot het bijdragen aan de andere thema's. De bedreiging is dan vervolgens de betaalbaarheid van de plannen, juist omdat de woningbouwplannen mogelijk vooral gericht moeten zijn op starters en senioren.

Wonen – Diversiteit in woningaanbod

Ruime regels voor mantelzorg, inwoning, generatiewoningen, woonerven/wonen in vrijstaande bijbehorende bouwwerken, en dergelijke kunnen bijdragen aan de woningbehoefte en de leefbaarheid van de kernen en de druk op nieuwe woningbouwplannen doen afnemen. Het biedt meer kansen voor jongeren en senioren om in de eigen kern te blijven wonen. Uit de participatie is gebleken dat vooral het moeten verlaten van de eigen kern, waar mensen vaak hun hele leven hebben gewoond, om een oplossing vraagt. Hier liggen duidelijke raakvlakken met leefbaarheid, eenzaamheid, het saamhorigheidsgevoel, en de beleving van de leefomgeving. Mogelijke bedreigingen zijn afhankelijk van de locatie (uitzicht, hinder omwonenden, verkeer, parkeren). Als ruimere regels bijvoorbeeld ook leiden tot extra zelfstandige woningen (woningsplitsing of losse extra woning), kan dat weer conflicteren met de wens om linten/landelijk gebied open te houden en met het toegestaan woningbouwprogramma elders. Ook de leefbaarheid kan hierdoor onder druk komen te staan, zoals parkeren, overlast, en dergelijke.

Wonen – Agrarische bedrijven

Er zijn mogelijkheden voor het verbreden van het agrarisch verdienmodel verder dan tot dusver gebruikelijk was. Bijvoorbeeld de transformatie naar kringlooplandbouw combineren met 'neveninkomsten' vanuit energieleverantie (wind en zon op eigen perceel), zorgconcepten, woonconcepten, ontwikkelingen in relatie tot de voedseltransitie, en dergelijke. Dit kan bijdragen aan een leefbaar en vitaal platteland. Conflicten kunnen hier ruimtelijk van aard zijn: hinder van zon/wind installaties, verkeer, bebouwing en/of nadelige effecten van toevoeging van milieugevoelige functies. Onder de Omgevingswet komen veel milieu-regels op lokaal niveau naar de gemeente toe. De gemeente kan deze verbreding daarmee milieutechnisch beter sturen en hiervoor ruimere mogelijkheden scheppen, zonder dat dat nadelige gevolgen voor de omgeving met zich meebrengt.

7.2.2. Economie, recreatie en toerisme*Recreatie - Gezondheid (lokale campagne: JOG, Jongeren op gewicht)*

Voldoende en aantrekkelijke recreatieve voorzieningen kunnen ervoor zorgen dat mensen meer (actief) gaan recreëren en bewegen. Indien zij ervoor kiezen om bijvoorbeeld meer te wandelen en/of te fietsen dan kan dit positieve gevolgen hebben voor hun gezondheid.

Wonen - Economie

De beroepsbevolking vergriest en ontgroent, dit is een algemene trend in West-Friesland. Door nieuwbouw trek je mogelijk jongere mensen naar gemeente Koggenland en hou je ze hier. Hiermee zou je de beroepsbevolking kunnen vergroten.

Duurzaamheid – Bedrijventerreinen

Landelijke zijn er duurzaamheidsambities. Daarnaast liggen er kansen voor ondernemers om bijvoorbeeld hun energiekosten, op de langere termijn, te verminderen door het treffen van duurzaamheidsmaatregelen.

7.2.3. Gezondheid

Uit de participatie blijkt dat het merendeel van de inwoners in grote lijnen wil dat Koggenland onveranderd landelijk en rustig blijft. Die wens geeft uiting aan een gevoel waarbinnen mensen zich goed en gelukkig voelen. Mensen hebben angst dat dat goed wonen en leven bedreigd wordt als Koggenland opgaat in een groter geheel en/of dat Koggenland 'vol' wordt gebouwd. Aantasting van de beleving die de inwoners nu van Koggenland hebben, zal invloed hebben op de gezondheid van mensen.

Daar staat tegenover dat een meerderheid wel wil dat er voldoende woningen worden gebouwd en dat er meer natuur wordt aangelegd en bomen worden geplant. Natuur en meer groen is een bestending van het gevoel dat mensen nu bij Koggenland hebben. Maar voor de bouw van woningen ligt er wel een kans om dit zorgvuldig en in overleg met de inwoners op te pakken.

De agro industrie is diverse malen genoemd als bedreiging. Koggenland is echter wel een agrarische gemeente en ook dat wordt alom gewaardeerd. Bij de verdere ontwikkeling van de landbouw zal gezondheid voortdurend een thema zijn waarmee rekening moet worden gehouden.

Over het algemeen is men tevreden over de wandelroutes, fietspaden en dergelijke, maar waar men zich regelmatig aan stoort is het onkruid tussen de stoeptegels en het lastig toegankelijk zijn van stoepen vanwege overhangende bosjes/stuiken. Hier ligt een kans om op een eenvoudige manier, door het verbeteren van het onderhoud, niet alleen het gebruik van de paden te stimuleren, maar ook de beleving en het gevoel van leefbaarheid daarvan te versterken en daarmee de gezondheid te verbeteren.

In zijn algemeenheid is het streven gericht op een ontwikkeling naar een inclusieve samenleving. Die ontwikkeling moet leiden tot een hechtere samenleving, het versterken van de saamhorigheid en een verbetering van de kwaliteit van leven. Uit de participatie is gebleken dat een meerderheid van de inwoners Koggenland dit al zeer positief waardeert, maar een groot deel van de inwoners maakt zich ook zorgen. Het versterken van de inclusiviteit bevestigt het gevoel dat mensen bij Koggenland hebben en kan een versterkende invloed hebben op en kansen bieden voor verbetering van gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, en dergelijke.

7.2.4. Duurzaamheid

Duurzaamheid – Economie (leefbaarheid)

Vanuit de kleine kernen komt de nadrukkelijke wens om een evenwichtige bevolkingssamenstelling te behouden ten behoeve van het behoud van leefbaarheid en vitaliteit van de dorpen. Dat wil in ieder geval zeggen dat alle leeftijdsgroepen evenredig zijn vertegenwoordigd. Daarnaast is daarvoor een minimaal voorzieningenniveau vereist: te weten een basisschool en goede sportvoorzieningen, maar ook voorzieningen die gericht zijn op activiteiten

die het saamhorigheidsgevoel versterken en de gemeenschap binden. Voor ouderen is bereikbaarheid met openbaar vervoer een belangrijk aandachtspunt.

Om dit alles te bewerkstelligen, wordt een gewijzigde verhouding tussen gemeente en inwoners gevraagd. In plaats van regels en voorwaarden na te leven moet er meer samen opgetrokken worden om activiteiten mogelijk te maken en voorzieningen in stand te houden. Het is evident dat in de kleine kernen voor veel voorzieningen te weinig inwoners zijn om deze rendabel te maken en houden. Echter binnen kleine kernen worden de voorzieningen veelal multifunctioneel gebruikt. Er worden activiteiten georganiseerd, de school gebruikt het, enz.

Er ligt hier een nadrukkelijke kans om duurzaamheid te verbinden met de voorzieningen in de kleine kernen. Op vele plekken in Nederland zijn windturbines of zonneweides nabij kernen ontwikkeld waarvan de opbrengsten deels ten bate van de kernen komen. Die jaarlijkse inkomsten zijn zodanig dat daarmee het voorzieningenniveau op een peil kan worden gebracht dat voldoet aan de wensen van de kernen. De gemeente wil deze optie met de inwoners van de kernen onderzoeken.

Duurzaamheid - Economie

De energietransitie vraagt een forse inzet van arbeidskracht. De krapte op de arbeidsmarkt, vooral waar het technisch personeel betreft, kan een conflict opleveren met de urgentie om de energietransitie binnen afzienbare tijd te realiseren. Daar staat tegenover dat deze benodigde arbeidskracht ook kansen biedt om gespecialiseerde bedrijven te trekken en ten behoeve van de vraagstukken van energietransitie aansluiting te zoeken tussen onderwijs en de arbeidsmarkt.

Duurzaamheid - Landbouw

Een ontwikkeling van de kringlooplandbouw en een verdere verduurzaming van de landbouw draagt bij aan de duurzaamheidsambitie van de gemeente. Daarnaast kunnen agrarische percelen bijdragen aan de energietransitie met o.a. grote oppervlaktes aan daken en het plaatsen van kleine windturbines. Door al deze ontwikkelingen te verbinden aan het agrarische bedrijfsperceel blijft de impact op de omgeving en het landelijk gebied beperkt. De energietransitie kan betekenen dat er een forse claim op landbouwgronden wordt gelegd, bijvoorbeeld voor de aanleg van zonneweides of windmolenparken. Dat strijdt nadrukkelijk met de wens van behoud van een agrarisch en landelijk karakter van de gemeente en het ruimte geven aan de landbouw om zich te ontwikkelen binnen de waarden en kwaliteiten van het landschap.

Duurzaamheid - Gezondheid

Duurzame opwekking van energie, en vooral de wijze waarop, is voor veel mensen omstrede. Daar waar die transitie de mensen direct raakt, bijvoorbeeld bij het eigen woninggebruik, zorgen de verplichtingen vanuit de transitie voor stress/gezondheidsklachten bij een deel van de inwoners. Ook is verduurzaming niet zonder veiligheidsrisico's. Ook die risico's leiden tot onzekerheid en negatieve invloed op de kwaliteit van leven.

Aan de andere kant is een duurzamere samenleving, met minder uitstootgassen en minder gebruik van schadelijke stoffen, zonder twijfel beter voor een gezonde leefomgeving voor de gehele bevolking. Verduurzaming wordt om die reden wel door het merendeel van de mensen ondersteund, maar het vraagt zeker zorg in relatie tot gezondheid en leefbaarheid.

Ook hier liggen kansen om dit als gemeente meer samen met de inwoners op te pakken en discussies daarover deel van de dorpsgesprekken te laten zijn.

Duurzaamheid - Wonen

Hier liggen de kansen vooral in de verduurzaming van de woningvoorraad. Het gaat daarbij direct om ingrepen die leiden tot besparing op energiegebruik en minder uitstoot van CO₂. Hier ligt ook tegelijkertijd het conflict omdat 85% van de woningvoorraad eigen woningbezit is. Dit vraagt dus om een goede sturing, die een behoorlijke menskracht vraagt. Ook dit aspect kan in de dorpsgesprekken mee worden genomen, om het vraagstuk zo laagdrempelig mogelijk te maken en direct bij de mensen zelf neer te leggen, in plaats van dat het van bovenaf op wordt gelegd.

7. 3. Relatie Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is niet het instrument om voor al de hiervoor genoemde voorbeelden al keuzes en denkrichtingen te formuleren. Dat is een zwart/wit benadering die geen recht doet aan het lokale maatwerk en alle nuances die een specifieke plek en een specifieke ontwikkeling vraagt en met zich meebrengt. Een aantal aspecten kunnen nu ook meteen worden opgepakt en hoeven niet te wachten op de Omgevingsvisie.

Het is ook niet nodig dat de Omgevingsvisie duidelijkheid op dat niveau bevat. Maar een deel van de initiatieven binnen het fysieke domein die jaarlijks bij de gemeente worden ingediend, vraagt om een uitgebreide beoordeling. Het gaat dan om initiatieven waarvoor nu een gedegen afweging nodig is, en dat zal het in de toekomst ook, wellicht nog meer, vragen. Voor die initiatieven begrijpt ook iedereen dat dat meer tijd kost en dat er een gedegen afweging moet worden gemaakt. Voor die initiatieven is de initiatieventafel bedoeld. Voor deze initiatieven is het belangrijk dat de Omgevingsvisie een aantal belangrijke richtinggevende principes meegeeft, bijvoorbeeld dat een goede omgevingskwaliteit, gebaseerd op de gemeentelijke kernwaarden en -kwaliteiten, altijd de basis moet vormen onder ieder initiatief. Dat gezond en veilig principes zijn waaraan altijd moet worden voldaan en dat de leefbaarheid van de dorpen niet mag worden aangetast. Het is goed om in de Omgevingsvisie een aantal van dergelijke leidende principes te formuleren, waarbij de nu gedane participatie leert dat het speelveld daarbij vooral wordt bepaald door het landelijke, rustige en groene karakter van de gemeente.

De winst voor “eenvoudig, beter en sneller” kan vooral behaald worden bij de grotere initiatieven. Ook daarvoor moeten de leidende principes het uitgangspunt zijn, maar het Omgevingsplan is hiervoor het geijkte instrument om de regels en de processen zodanig in te richten dat voor die initiatieven ook daadwerkelijk sneller en eenvoudiger beslissingen kunnen worden genomen.

DEEL II: VOORUITBLIK

De Kadervisie Koggenland wordt gezien als een eerste stap op weg naar de Omgevingsvisie, zoals die bedoeld is onder de Omgevingswet en vóór 1 januari 2024 vastgesteld moet zijn. Het proces van de Kadervisie is deels gelijk opgelopen met de voorbereiding en de participatie voor het Omgevingsplan voor de kernen. Ook dat Omgevingsplan is een eerste stap/oefening op weg naar het gemeentedeckend Omgevingsplan, zoals dat uiterlijk op 1 januari 2029 gereed moet zijn, maar dat de gemeente in 2025 wil vaststellen.

Omgevingsvisie en Omgevingsplan: alle regels voor de fysieke leefomgeving bij elkaar

De gemeente heeft in de eerste plaats de ambitie om in het Omgevingsplan alle gemeentelijke regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving op te nemen. Te denken valt daarbij aan regels uit de APV, de welstandsregels, milieuregels, handhavingsregels, de regels voor reclame-uitingen, enz. In de Omgevingsvisie moet dan het milieubeleid, het handhavingsbeleid, en dergelijke worden opgenomen. Een keus kan ook zijn om beleidsdelen op te nemen in het Omgevingsplan of in een programma.

In de tweede plaats spreekt de Omgevingswet over een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Nieuwe thema's als gezondheid en veiligheid moeten straks onderdeel worden van het Omgevingsplan en daarmee ook van de Omgevingsvisie.

In de derde plaats is er de goede omgevingskwaliteit. De omgevingskwaliteit wordt mede bepaald aan de hand van de gebruikswaarden, de belevingswaarden en de toekomstwaarden van gronden en is direct gerelateerd aan hetgeen onder de fysieke leefomgeving moet worden verstaan, zoals landschap, erfgoed, bouwwerken, water, enz. Omgevingskwaliteit ziet ook op de kwaliteit van bebouwing, niet alleen de kwaliteit die het heeft van zichzelf maar ook in relatie tot de omgeving. Al die aspecten hebben kwaliteiten en bepalen de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

De inhoud van een Omgevingsplan verruimt zich ook naar thema's als duurzaamheid, leefbaarheid, bereikbaarheid, en dergelijke. Thema's die relevant worden voor zover ze de fysieke leefomgeving raken en zich nu vooral in het sociaal domein afspelen.

De in het maatschappelijk doel genoemde intrinsieke waarde van de natuur ziet met name op de kwaliteit van natuur en landschap en het behoud en herstel van de biodiversiteit.

Dit hele verhaal moet zijn integrale basis vinden in de Omgevingsvisie.

In de laatste plaats kent het Omgevingsplan geen einddatum meer. Het is dus mogelijk om veel verder in de toekomst te kijken en een visie te ontwikkelen op de toekomst van Koggenland, die ook zijn weerslag krijgt op de inrichting van het gemeentelijk grondgebied. De Kadervisie omvat nog niet al deze elementen, maar heeft zich vooreerst beperkt tot een viertal verkenningen.

Integraliteit en samenwerken

Gemeenten krijgen meer bestuurlijke afwegingsruimte om samen met inwoners en ondernemers eigen keuzes te maken over de inrichting van de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet gaat daarbij uit van een gebiedsgerichte aanpak (landelijk gebied, dorpen, bedrijventerrein, etc.) en een andere rol van de gemeente in de samenleving (zie paragraaf 6.6.). Dit vergt een integrale en samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. Het vraagt bovendien om meer en betere samenwerking met andere overheden en participatie

van inwoners en ondernemers. Ook de manier van kijken naar de leefomgeving en wat daar kan en mag veranderen wijzigt. De gemeente gaat uit van de zelfredzaamheid van ondernemers en inwoners en de verantwoordelijkheid die daarbij past. Uitgangspunt is en blijft het faciliteren van ruimtelijke initiatieven waar dat kan, maar wel met het oogmerk de omgevingskwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren.

Om tot een goede beleidsvorming te komen, is het belangrijk dat de gemeente zich daarover goed informeert, maar ook laat inspireren. In het kader van deze Kadervisie en de enthousiaste respons die de participatie heeft opgeleverd, heeft de gemeente hier al een goed beeld van gekregen. Voor aanvullende thema's is het wenselijk om opnieuw gesprekken te voeren met mensen die de nieuwe thema's beheersen dan wel visie hebben op een toekomst die ook voor Koggenland van belang kan zijn, bijvoorbeeld waar het gaat om de sociale cohesie en de leefbaarheid, maar ook op het gebied van nieuwe voedselproductie of andere aspecten, die van invloed kunnen zijn op de inrichting van Koggenland.

Als voorbeeld kan worden genoemd de ambitie om met iedere kern afzonderlijk een overlegstructuur te organiseren. De gemeente acht dat passend in de geest van de Omgevingswet waarbij de gemeente de regisserende en sturende rol loslaat en meer samen met de bevolking gaat kijken naar de toekomst van de dorpen en de ontwikkelingen daarvan. Gedacht wordt dan aan onderwerpen als woningbouw en het behoud en beheer van voorzieningen en openbare ruimte, maar ook belangrijke thema's als gezondheid, leefbaarheid, verduurzaming en veiligheid. Er zijn veel verbeterpunten door de mensen genoemd, die juist in samenhang met elkaar aangepakt zouden kunnen worden. Daar samen naar kijken en oplossingen uitdenken biedt een nieuw speelveld dat meer recht doet aan de uitkomsten van de participatie waarbij het dorpse en landelijke karakter met een andere rol van de gemeente versterkt wordt ingericht.

Het integreren van alle regels, die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, in het Omgevingsplan, betekent een nieuwe manier van werken voor de medewerkers van de gemeente. Een voorbeeld zijn de milieuregels die straks in het Omgevingsplan komen en die getoetst moeten kunnen worden, maar die ook het benodigde maatwerk kunnen bieden. Iedereen spreekt straks vanuit één plan en moet dus ook dezelfde taal spreken, het plan op een eenduidige manier uit kunnen leggen en kunnen verdedigen. Er moet integraal gewerkt worden, omdat er straks sprake is van nog maar één vergunning.

Het is belangrijk telkens deze integraliteit en het samenwerken te betrekken bij de inrichting van het instrumentarium. Competenties en vaardigheden moeten in acht worden genomen bij de inrichting van beleid en regels.

Het vervolg

Voor een verdere uitwerking van de Kadervisie naar een volledige Omgevingsvisie geldt dat aandacht moet zijn voor de verdere participatie. Voorkomen moet worden dat mensen denken opnieuw over hetzelfde bevraagd te worden. De participatie zal zich heel specifiek moeten richten op de onderwerpen die in de verdere uitwerking aan de orde komen, zoals het milieubeleid, de keuzes die ten aanzien van de verordeningen worden gemaakt, de wijze waarop met de instructieregels van Rijk en provincie wordt omgegaan, en dergelijke. Het is opnieuw raadzaam om nieuwe sessies met de raad te organiseren om de raad te informeren over de verdere uitwerking en over de reikwijdte daarvan binnen het begrip van de fysieke leefomgeving om zodoende tot goede beleidsvorming te kunnen komen.

Daarnaast moet intern het proces in gang worden gezet om te discussiëren over de wijze van regelgeving en het integreren van alle regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, alsmede de nieuwe manier van werken, die voor het gehele gemeentelijke grondgebied gaan gelden. Die discussies en gesprekken zijn in gang gezet, maar zullen zeker nog een vervolg moeten krijgen.

Vervolgens zal de raad, evenals in de Kadervisie is gebeurd, keuzes worden voorgelegd die voortvloeien uit alle informatie die intern, zowel als extern is opgehaald.

De Omgevingsvisie moet in zijn volledigheid gereed zijn op 1 januari 2024. De gemeente gaat na de vaststelling van de Kadervisie voort met het opstellen van het Omgevingsplan voor de kernen en met het verder nadenken en vervolgens opstellen van de Omgevingsvisie. Verwacht wordt dat dat proces op zijn minst twee jaar in beslag gaat nemen. In die tijd zal er weer veel meer duidelijkheid ontstaan en zullen er veel meer gemeenten op eenzelfde wijze aan de slag zijn, zodanig dat Koggenland daar zijn voordeel mee kan doen. Vaststelling van de Omgevingsvisie wordt dan vóór 1 januari 2023 verwacht. Daarmee kan de gemeente ruim op tijd de Omgevingsvisie vaststellen.

Meer aandacht geven

De intentie is om in een vierjarige cyclus telkens de Omgevingsvisie te evalueren en herijken. Tussentijds zal de Omgevingsvisie telkens aangepast kunnen worden aan noodzakelijke aanpassingen.

Die evaluatie wordt ook opgepakt met de inwoners, bijvoorbeeld in de dorpsgesprekken, maar ook via peilingen, zoals het digitale inwonerspanel waarmee in 2020 wordt gestart. In dat panel kunnen ook tussentijdse aanpassingen worden voorgelegd.

Tabel Wonen voor bijlage 3

Actielijst – programma Wonen -

Periode	Wat	Stand van zaken	Budget
2020-2024	De nieuwbouw van woningen tot 2030 versnellen van gemiddeld 60 naar ruim 100 woningen per jaar		
	Woningbouw in de hoofdkernen		
	- Tuindersweijde-Zuid Obdam	Bestemmingsplan in voorbereiding	Grondexploitatie*
	- Buitenplaats de Burgh De Goorn	In uitvoering	Grondexploitatie
	- Hofland Obdam	In voorbereiding	Grondexploitatie*
	Woningbouw in middelgrote dorpen:		
	- Spierland Spierdijk	Bestemmingsplan vastgesteld	Private exploitatie Grondexploitatie
	- Lijsbeth Tijs Berkhout	Fase 3 in voorbereiding	Private exploitatie
	- Hensbroek Kerklocatie	Principeplan in voorbereiding	Grondexploitatie Grondexploitatie*
	- De Tuinen Ursem	Fase 2 in voorbereiding	Private exploitatie
	- De Omloop Zuidermeer	In gesprek met cpo initiatief	
	Overige en in kleine dorpen	afhankelijk van bewonersinitiatief, vrijkomende bedrijfslocaties, kleinschalige ontwikkeling.	
	Minimaal 40% van de nieuw te bouwen woningen geschikt laten zijn voor starters en senioren		
	Lening toekomstbestending Wonen	In uitvoering	Eerder krediet beschikbaar gesteld
Verhogen grens startersleningen	Verordening aangepast	Binnen bestaand krediet	
CPO	Tuindersweijde (Knarrenhof), De Tuinen, Zuidermeer		
Levensloopbestendige woningen	In ieder bouwplan haalbaarheid onderzoeken		
Innovatie structureel onderdeel laten zijn van woonbeleid, woningbouw en woningbeheer			
Onderzoek omvormen recreatieterreinen, mede ten behoeve van starters, studenten, personeel en spoedzoekers	Zie paragraaf Economie, Recreatie en Toerisme		
Onderzoek huisvesting buitenlandse werknemers	In uitvoering	Binnen bestaand regionaal budget	

	Regels verruimen en vereenvoudigen: welstand, woningsplitsing, inwoning, vrijkomende bebouwing	Onderdeel van Omgevingsplan Kernen en Omgevingsvisie	Binnen projectkrediet Omgevingswet
	Aanpak verduurzaming Woningbedrijf, bijvoorbeeld via duurzame woonconcepten. Voorbeelden tonen en ook eigenaars van koopwoningen informeren en enthousiasmeren	Concept portefeuillestrategie door de raad vastgesteld. Definitieve portefeuillestrategie in voorbereiding 2020-2021.	Projectkrediet* dekking binnen exploitatie Woningbedrijf
	Onderzoek verplaatsbare doorstroomwoningen starters en spoedzoekers		Binnen exploitatie Woningbedrijf*
	Onderzoek toepassing huur-koopcontracten		Binnen bestand budget
2025-2030	De nieuwbouw van woningen tot 2030 versnellen van gemiddeld 60 naar ruim 100 woningen per jaar		
	Woningbouw in de hoofdkernen:		
	- Tuindersweijde-Zuid	Bestemmingsplan in voorbereiding	Grondexploitatie*
	- Artikel 1 Obdam		Grondexploitatie*
	- Avenhorn West	In voorbereiding	Grondexploitatie*
	- Vrijkomende schoollocaties Avenhorn/De Goorn	In voorbereiding	
Woningbouw in middelgrote dorpen:			
- Spierland Spierdijk	Bestemmingsplan vastgesteld	Private exploitatie	
- Hensbroek Julianaweg	In voorbereiding	Private exploitatie	
- De Tuinen Ursem	Fase 2 in voorbereiding	Grondexploitatie	
- De Omloop Zundermeer	In gesprek met CPO initiatief	Grondexploitatie*	
Overige en in kleine dorpen	afhankelijk van bewonersinitiatief, vrijkomende bedrijfslocaties, kleinschalige ontwikkeling		
Minimaal 40% van de nieuw te bouwen woningen geschikt laten zijn voor starters en senioren			
	Evaluatie en zo nodig bijstellen lening Toekomstbestendig wonen		

	Evaluatie en zo nodig bijstellen regeling starterswoningen		
	Levensloop bestendige woningen	In ieder bouwplan haalbaarheid onderzoeken	
	Innovatie structureel onderdeel laten zijn van woonbeleid, woningbouw en woningbeheer		
	Uitvoering omvorming recreatieparken	Afhankelijk van onderzoeksresultaten	Private exploitatie Mogelijk projectkosten
	Vervolgaanpak verplaatsbare doorstroomwoningen voor starters en spoedzoekers	Afhankelijk van onderzoeksresultaten	Projectkrediet*
	Uitvoering verduurzaming woningbedrijf	Afhankelijk van definitieve portefeuillestrategie	Projectkredieten* dekking binnen exploitatie Woningbedrijf

*nog vast te stellen

Tabel Duurzaamheid voor bijlage 3**Uitvoeringsprogramma 2020 – 2024**

De rode vlakken betreffen wettelijke verplichtingen voor deze periode

Periode	Wat	Stand van zaken	Uitvoeringsbudget
2020-2024	Toewerken naar een energie neutrale gemeente		
	<p>A. Regionaal energiebesparingsprogramma particuliere bestaande bouw 2018-2022, regio Westfriesland</p> <p>B. Uitbreiding/intensivering energieloket</p>	<p>A. Looptijd: 2019 – 2022 Omvat onder meer voorlichtingsbijeenkomsten voor woningbezitters, de communicatie campagne aardgasvrij, VVRE aanpak, ook de energieloket functie is hier belegd. Regionaal zijn we in gesprek om deze functie uit te breiden.</p> <p>B. Nieuw na 2022, mogelijk verdere uitbreiding</p>	<p>A. Deels subsidie provincie, 50% cofinanciering, binnen bestaande begroting duurzaamheid. Budget voor uitvoering door duurzaam bouwloket binnen bestaande begroting duurzaamheid.</p> <p>B. Uitbreiding geraamd € 10.000 extra, in 2020 te dekken uit de extra middelen die hiervoor in de decembercirculaire 2019 beschikbaar zijn gesteld. Vanaf 2021 en verder nieuw in begroting</p>
	Opzetten lening verduurzaming woningen in combinatie met blijverslening vanuit afdeling Welzijn & zorg.	A. Wordt voor gelegd ter besluitvorming aan de raad van april 2020.	A. Revolverende lening, gepositioneerd binnen budget afdeling Welzijn & zorg.
subsidie voor specifieke verduurzaming van woningen	We krijgen regelmatig vragen van inwoners en de raad (ook in de vorm van moties) over subsidie voor verschillende specifieke verduurzamende maatregelen. Indien de raad van mening is dat een lening niet volstaat en er subsidie moet komen, moet hier budget voor worden beschikbaar gesteld en moet dit nader worden uitgewerkt in een verordening/beleidsregels..	Pm	

Verduurzaming bedrijventerreinen.	Conform de planning zoals regionaal afgestemd in de werkgroep Duurzaam Ondernemens WF. Planning 2020; energie-scans.	Binnen bestaande begroting duurzaamheid.
Verduurzaming woningbedrijf A. Verduurzaming woningen in eigendom gemeente	A. Zie Uitvoeringsprogramma wonen	B. Zie Uitvoeringsprogramma wonen
Projecten divers zoals: a. verLEDding Sportvelden b. Voortzetten operatie steenbreek c. Onderzoeken eigen energiebedrijf d. Diverse projecten/initiatieven	a. In 2019 is onderzoek gedaan naar de kosten voor het vervangen van verlichting voor LED bij alle sportvelden (A-velden gemeentelijk eigendom, B-velden niet, maar evt. een aanbod waar dan door de verenigingen bij aangesloten kan worden. b. 2019 mee gestart voor de duur van 2 jaar. Continueren. c. gegund aan APPM, onderzoek loopt. d. Duurzaamheid is actueel. Met regelmaat komen er verzoeken vanuit de samenleving voor financiering van projecten en initiatieven om verduurzaming te stimuleren. Denk aan de schooldag van de duurzaamheid (€17,500), energiescans voor buurthuizen (€850 per scan) deelname aan landelijke campagnes. Hiertoe wordt een bedrag begroot om dergelijke initiatieven te ondersteunen. Er wordt jaarlijks geëva-	a. €235.000 incidenteel voor primaire verlichting. b. Binnen begroting c. bestaand krediet (25.000 voor onderzoek) d. €30.000 structureel vanaf 2021 voor eenmalige projecten in het kader van duurzaamheid.

		leerd of dit voldoende is, meer of minder kan zijn	
	<p>Beleid:</p> <p>A. Transitievisie warmte (TVW) opstellen en voor de wijken die voor 2030 van het gas afgaan een wijkuitvoeringsplan. Visie moet uiterlijk in 2021 door raad zijn vastgesteld.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participatiebijeenkomsten/begeleiden inwoners/ onderzoek en opzetten financieringsregelingen/ uitvoering - Maken uitvoeringsplannen op wijkniveau voor de Transitievisie warmte <p>B. Regionale Energie Strategie (RES)</p> <p>C. Opstellen toetsingskader kleinschalige zonne-energie.</p>	<p>A. Er is een eerste verkenning gemaakt door DWA, de vervolgstap is te komen tot een visie. Hierin moet staan welke wijken wanneer van het gas af gaan. En voor de wijken die voor 2030 gaan, moet er in staan op welk alternatief wordt overgestapt.</p> <p>B. De RES is in de fase waarin een concept bod wordt gedaan aan het Rijk, uiterlijk 1 juni 2020. De volgende fase is van concept naar RES 1.0, uiterlijk 1 maart 2021.</p> <p>C. Planning is dat deze wordt aangeboden aan de raad van april 2020</p>	<p>A. Opstellen visie, extern uit te besteden, € 40.000 incidenteel, te dekken uit de extra middelen die hiervoor in de decembercirculaire 2019 beschikbaar zijn gesteld.</p> <p>Vervolgkosten pm, wordt meegenomen bij de visie en wijkuitvoeringsplannen.</p> <p>B. Pm, in afwachting van (concept) RES.</p> <p>C. Dekking binnen bestaand budget duurzaamheid.</p>

Duurzaam omgaan met materialen en grondstoffen			
	<p>HVC:</p> <p>A. Accounthouder-schap</p> <p>B. Onderzoeken samenwerking in de breedte met HVC</p> <p>C. Uitvoering Gemeentelijk grondstoffenplan</p> <p>D. Gedragsverandering, gescheiden inzameling bij de bron</p>	<p>A. HVC voert de inzameling van huishoudelijk afval van de inwoners van de gemeente.</p> <p>B. In het kader van een circulaire economie zal onderzocht worden of hier nog kansen liggen voor de gemeente in een bredere samenwerking.</p> <p>C. De planning is om dit eind 2020 klaar te hebben</p>	Binnen huidige begroting

Ondersteuning kringlooplandbouw	Zie uitvoeringsprogramma economie recreatie en toerisme Integrale benadering van de landbouw vanuit bedrijfseconomisch en duurzaamheidsperspectief	Zie Uitvoeringsprogramma Economie, recreatie en toerisme
Laten zien circulariteit bij Ruimtelijke ontwikkeling	Circulariteit wordt op veel plekken al toegepast, dit kunnen we meer onder de aandacht brengen.	Passend binnen bestaande begroting duurzaamheid

een veilig en gezond leefklimaat bevorderen/behouden.		
<p>Faciliteren saneringsopgave asbest particuliere daken <35m2. Er zijn 1079 kleine daken in de gemeente Koggenland.</p> <p>A. Beschikbaar stellen afvoerszakken voor asbest aan particulieren.</p> <p>B. Aansluiten Landelijke ontwikkeling samenwerkingverklaring aanpak asbestdaken</p>	<p>A. Er is een plan om particulieren te voorzien van plasticzakken om asbest in te verwijderen.</p> <p>B. Landelijk worden er nieuwe samenwerkingsverbanden opgezet om een nieuwe impuls te geven aan de asbestsanering. De verwachting is dat hier concrete plannen uit voort vloeien die we als gemeente Koggenland kunnen overnemen. Mogelijk zal een subsidie voor particulieren hier een onderdeel van zijn.</p>	<p>A. Binnen begroting</p> <p>B. Pm</p>
<p>Opstellen Beleid:</p> <p>A. Klimaatadaptatie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opstellen klimaatadaptatiestrategie - In uitvoering meenemen bij projecten RO en buitendienst 	<p>A. Klimaatadaptatie: Regionale beleidsvorming. 2019 stress-testen uitgevoerd, 2020 beleidsvorming.</p>	<p>A. Passend binnen bestaande begroting duurzaamheid.</p> <p>B. €25.000 eenmalig</p> <p>C. Binnen huidige begroting</p>

	<p>B. Biodiversiteitsplan Laten opstellen en daarna uitvoeren en onderhouden. Met name in de reguliere werkzaamheden van de buitendienst.</p> <p>C. Verduurzaming mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategische visie laadinfrastructuur. afspraken hierover staan in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL). - Deelname Regionaal Mobiliteitsprogramma 	<p>B. Biodiversiteit (geen verplichting, maar eigen ambitie): nieuw</p> <p>C. Regionale Mobiliteitsprogramma in ontwikkeling. Lokale visie laadpalen infra dient klaar te zijn eind 2020</p>	
--	--	--	--

	Slim duurzaam		
	<p>Implementeren innovatie</p> <p>A. Regionale samenwerking in het datalab</p> <p>B. mogelijkheden voor data gestuurd beleid</p>	<p>A. Regionaal is er al een eerste aanzet gemaakt voor een datalab, hierbij kan nog sterker worden aangehaakt</p> <p>B. Nieuw</p>	<p>A. Binnen begroting</p> <p>B. Binnen begroting</p>

	Algemeen		
	<p>Communicatie/participatie duurzaamheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beantwoorden van vragen van de pers, etc. - Deelnemen in regionale werkgroepen voor communicatie over de RES en de warmtetransitie. - Schrijven van persberichten en nieuws items. - Reguliere informatievoorziening over verduurzaming gemeente Koggenland 	<p>nieuw</p>	<p>Pm</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Organiseren van diverse participatietrajecten. - Uitwerken strategisch communicatieplan duurzaamheid 		
--	---	--	--

	<p>Totaal:</p> <p>Structureel is er boven op het huidige budget van €75.000 ongeveer €40.000 budget nodig voor het uitvoeringsprogramma. Daarnaast dient incidenteel een bedrag van €235.000 gereserveerd te worden voor de verLEDding van sportvelden binnen de gemeente grens.</p> <p>Totaal begroting uitvoeringsprogramma duurzaamheid:</p> <p>Gedekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ €75.000 huidig structureel budget, continueren. ❖ € 50.000 incidenteel uitbreiding inzet energieloket en inhuur extern bureau voor opstellen warmtetransitie visie, te dekken uit de extra klimaatmiddelen december circulaire 2019. <p>Structurele uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ €40.000 extra structureel budget voor het uitvoeringsprogramma per 2021 <p>Incidenteel extra budget vraag:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ €235.000 incidentele reservering voor project verLEDding ❖ € 30.000 incidenteel voor bioversiteitsplan en stimulering asbestsanering
--	--

	Tabel Economie voor bijlage 3		
Periode	Wat	Stand van zaken	Budget
2020-2024	1. -Versterken van de samenwerking tussen de gemeente, regio en bedrijfsleven.		
	1a. Periodieke afstemming met de centrale ondernemersvereniging & specifieke branches.	Nieuw	Binnen bestaand budget
	1b. Dienstverlening verbeteren door o.a. relatiemanagement intensiveren door o.a. het aanschaffen van een Customer Relationship Management Systeem. Daarnaast willen we ook onderzoeken of bij de ondernemerspeiling een hogere ambitie haalbaar is en zo ja op welke wijze.	Nieuw	Jaarlijkse circa €600,-- Binnen bestaand lokaal budget
	1c. Onderzoeken of een subsidiejager (op lokale en/ of regionale schaal) gewenst is voor het aanvragen van provinciale- landelijke-, Europese subsidies	Nieuw	PM (deels afhankelijke van de inkomsten).
	2. Versterken van de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen en van de agrarische sector.		
	2a. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden om samen met agrariërs en andere ondernemers (gevestigd op bedrijventerreinen), de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen en de agrarische sector te verbeteren. Door bijvoorbeeld 5G te faciliteren en vormen van multifunctionele landbouw te verkennen.		PM
	2b. Onderzoeken of op basis van de behoefteeraming of het noodzakelijk en mogelijk is om het aantal hectares bedrijventerreinen te kunnen vergroten.	In uitvoering	Binnen bestaand lokaal budget
	3. Versterken van de verbinding tussen onderwijs, bedrijfsleven en de gemeente .		
	3a. Versterken van de rol van gemeente als verbinder tussen bedrijven, onderwijsinstellingen zorginstellen en WerkSaam Westfriesland als intermediair op de arbeidsmarkt.	-	Binnen bestaand regionaal budget
	3b. In gesprek met de ondernemers en onderwijsinstellingen (HBO & Universiteiten) om de verbinding te versterken.		PM
	4. Het versterken van het kleinschalige toeristisch-recreatieve aanbod		
	4a. Uitwerken ambities uit het Pact van Westfriesland		Binnen bestaand budget
4b. Onderzoeken en indien mogelijk opwaarderen van de Wandel/fiets/vaarroutes. Dit inclusief het onderzoeken naar de mogelijkheden voor mountainbike routes*, openbare zwemwatergelegenheden, watersport, extra rustplaatsen, infopanelen, oplaadpalen en het mogelijk opwaarderen van de aanlegplaats in Avenhorn. Incl. het ontwikkelen van een plan van aanpak.		De onderzoekskosten worden geschat op € 5000,-. Dit kan opgevangen worden met een overschrijding van het bestaand krediet. PM	

	<p>* De mogelijkheden voor het realiseren van een mountainbike route worden ook op regionale schaal onderzocht.</p> <p>4c. Het opwaarderen vaarroute. Deze investering is een grove schatting van de kosten voor het opwaarderen van de huidige vaarroute.</p> <p>Denk hierbij aan kosten die gemaakt worden om bestaande knelpunten te verwijderen, zoals het ophogen van bestaande bruggen en het uitvoeren van andere ruimtelijk ingrepen zoals het verwijderen van landhoofden. Een separaat collegevoorstel volgt.</p>		<p>De totale kosten worden geschat rond de €120,000-- Hiervan is reeds € 50.000,-- beschikbaar vanuit de in 2006 opengestelde werkkrediet voor het opwaarderen van de vaarroute.</p> <p>Benodigd budget: €120,000- - 50.000 = €70.000,--</p> <p>Een sepeeraat collegevoorstel volgt.</p> <p>* Er zijn subsidie kansen voor het opwaarderen van de vaarroute. Mocht het blijken dat we in aanmerking komen voor de subsidie, dan komt de subsidie ten gunste van het budget.</p>
	4d. Natuurontwikkelingsmogelijkheden onderzoeken		PM
	4e. Recreatieparken: Onderzoeken hoe we de recreatierreinen kunnen (re)vitaliseren en/ of transformeren.		Externe projectleider, voor de onderzoeksfase, circa 10 uur per week (10 uur per week € 100 per uur) voor een periode van twee maanden is circa € 8000,-- Mogelijke overschrijding bestaand budget.
	4f. Belevingscentrum: Onderzoeken of we in Koggenland een belevingscentrum, of anderen bezienswaardigheden willen faciliteren. Dit als aanvulling op het kleinschalig toeristisch recreatieve aanbod.		PM
Vanaf 2024	5. Koggenland op de kaart zetten.		

	<p>5. Onderzoeken of: een toeristisch overleg met de lokale ondernemers gewenst is, Agrotouristische - en recreatieondernemers samenwerken willen werken, op het gebied van producten, arrangementen, promotie en belangenbehartiging;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er behoefte is aan een Toeristisch Overstap Punt; - Afhankelijk van de wensen van de ondernemers het opzetten van een fysiek en/ of digitaal informatiepunt; - We met de om liggende gemeenten kunnen samenwerken. (Zoals bijvoorbeeld gemeente Alkmaar); - De ondernemers samen met de gemeente de sporen uit de geschiedenis, in het landschap willen zichtbaar maken. - Een toeristische trekker gerelateerd aan Koggenland wel/ niet gewenst en haalbaar is.		PM
--	---	--	----